

**Sprawozdanie z działalności
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
za 2009 rok**

przyjęte przez Zarząd Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Uchwałą nr 44/2010 z dnia 13 maja 2010 roku w sprawie przyjęcia „Sprawozdania z działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za 2009 rok” oraz zatwierdzone przez Radę Nadzorczą Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Uchwałą nr 21/VI/III/2010 z dnia 15 czerwca 2010 roku w sprawie zatwierdzenia Sprawozdania z wykonania planu finansowego oraz Sprawozdania z działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za rok 2009

I. WSTĘP	3
II. OBSŁUGA UBEZPIECZONYCH, ŚWIADCZENIOBIORCÓW I PŁATNIKÓW SKŁADEK.....	4
1. Stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych	4
2. Ustalanie uprawnień do świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz wypłacanie tych świadczeń	5
1) Świadczenia emerytalne i rentowe	5
2) Świadczenia krótkoterminowe.....	10
3) Świadczenia emerytalno-rentowe realizowane na podstawie umów międzynarodowych	12
3. Orzecznictwo lekarskie dla celów rentowych, prewencja rentowa i wypadkowa.....	14
4. Prowadzenie indywidualnych kont ubezpieczonych i kont płatników składek.....	15
5. Realizacja dochodów	16
III. DYSPONOWANIE ŚRODKAMI FINANSOWYMI FUNDUSZY	20
1. Fundusz Ubezpieczeń Społecznych.....	20
1) Przychody	20
2) Koszty	22
3) Wynik finansowy.....	25
2. Fundusz Rezerwy Demograficznej.....	26
3. Fundusz Alimentacyjny w likwidacji	28
IV. REALIZACJA ZADAŃ ZLECONYCH ZAKŁADOWI	30
1. Pobór składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.....	30
2. Pobór składek na ubezpieczenia zdrowotne	30
3. Przekazywanie składek do Otwartych Funduszy Emerytalnych	31
4. Świadczenia rodzinne	31
5. Świadczenia przedemerytalne i zasiłki przedemerytalne	31
6. Renta socjalna.....	32
7. Wydatki na świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS	32
8. Podatek dochodowy od osób fizycznych.....	33
V. FUNKCJONOWANIE ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH JAKO INSTYTUCJI.....	33
1. Organizacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.....	33
2. Sytuacja finansowa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.....	33
3. Zarządzanie zasobami ludzkimi	35
4. Zasoby materialne i działalność inwestycyjna	36
5. Systemy informatyczne ZUS.....	38
1) Realizacja umowy z Generalnym Realizatorem Inwestycji (GRI).....	38
2) Realizacja umowy na świadczenie usług administrowania i eksploatawania Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS (KSI ZUS)	39
3) Inne działania związane z realizacją i funkcjonowaniem KSI ZUS	39
4) Funkcjonowanie pozostałych systemów informatycznych wspomagających wykonywanie zadań	39
5) Strategia informatyzacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na lata 2008-2010	40
6. Działania kontrolne	41
7. Badania i analizy statystyczne.....	44
8. Popularyzacja wiedzy z zakresu ubezpieczeń społecznych	46
9. Współpraca międzynarodowa	48
VI. SPIS TABEL.....	50
VII. SPIS WYKRESÓW	50

I. WSTĘP

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, będąc państwową jednostką organizacyjną, realizuje ustawowe zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych, jak również zlecone zadania z dziedziny ubezpieczeń i zabezpieczenia społecznego. Jego zakres działania i zadania określa przede wszystkim ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Nadzór nad zgodnością działań Zakładu z obowiązującymi przepisami prawa sprawuje Prezes Rady Ministrów.

Rok 2009 dla Zakładu był rokiem jubileuszowym, w którym nasza instytucja obchodziła 75-tą rocznicę swego istnienia. Na mocy dekretu Prezydenta Ignacego Mościckiego z dnia 24 października 1934 roku doszło bowiem do połączenia pięciu istniejących wówczas instytucji ubezpieczeniowych, w wyniku czego powstał Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Należy podkreślić, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych przykładą wielką wagę do wszelkich działań zmierzających do kształtowania właściwego wizerunku naszej instytucji oraz do sukcesywnego zdobywania zaufania społeczeństwa. Poprzez swoją codzienną pracę systematycznie zabiega o to, by być postrzegany nie tylko jako instytucja wiarygodna i skutecznie wykonująca zadania powierzone przez Państwo, ale także jako instytucja przyjazna swoim klientom, gwarantująca poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa, związane z rzetelnym wypełnianiem misji powierzonej ZUS.

Zarząd Zakładu w trosce o zapewnienie wysokiego poziomu świadczonych przez ZUS na rzecz klientów usług, a jednocześnie mając świadomość konieczności optymalizacji kosztów funkcjonowania naszej instytucji, jak i zwiększenie efektywności gospodarowania zasobami podjął decyzję o rozpoczęciu prac mających na celu wdrożenie zarządzania procesowego. Podejmowane w tym zakresie działania mają na celu ujednoczenie sposobów działania Zakładu poprzez opracowanie map i opisów procesów, zidentyfikowanie potrzeb odnośnie informatyzacji, a w dalszej kolejności optymalizację procesów.

Niniejsze Sprawozdanie stanowi szczegółowy opis zadań zrealizowanych przez Zakład w roku 2009, ujętych w następujących rozdziałach: obsługa ubezpieczonych, świadczeniobiorców i płatników składek, dysponowanie środkami finansowymi funduszy oraz realizacja zadań zleconych Zakładowi. Ponadto, w części końcowej niniejszego opracowania omówiono kwestie związane z funkcjonowaniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako instytucji. Dokument przedstawia również opis zrealizowanych w 2009 roku przez Zakład zadań oraz podjętych inicjatyw i działań zmierzających do wypracowania

optymalnych rozwiązań organizacyjnych, których zastosowanie pozwoli na profesjonalną obsługę naszych klientów – na miarę standardów europejskich.

II. OBSŁUGA UBEZPIECZONYCH, ŚWIADCZENIOBIORCÓW I PŁATNIKÓW SKŁADEK

1. Stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych

W 2009 roku w terenowych jednostkach organizacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zrealizowano m.in. następujące zadania z omawianego zakresu:

- wystawiono 208 571 formularzy E-101 - zaświadczeń dotyczących ustawodawstwa właściwego, potwierdzających któremu ustawodawstwu podlega pracownik najemny albo osoba prowadząca działalność na własny rachunek w okresie przejściowego wykonywania pracy na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej,
- wydano 79 749 decyzji administracyjnych w sprawach spornych,
- wydano 1 293 109 zaświadczeń i poświadczeń dla celów emerytalno-rentowych, świadczeń przedemerytalnych i kapitału początkowego,
- wydano 2633 formularze E-104 - zaświadczenia dotyczące sumowania okresów ubezpieczenia, zatrudnienia lub zamieszkania w celu nabycia prawa do świadczeń krótkoterminowych (choroba, macierzyństwo) w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej,
- sporządzono 884 975 dokumentów ubezpieczeniowych z urzędu (np. ZUS ZUA, ZUS DRA),
- wydano 5986 zaświadczeń W/NOR o podleganiu polskiemu ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego dla osób zatrudnionych na statkach pływających pod banderą Norwegii.

Natomiast w Centrali Zakładu:

- wystąpiono do zagranicznych instytucji z 6695 wnioskami o zawarcie porozumień w trybie art. 17 Rozporządzenia 1408/71 dla pracowników oraz osób pracujących na własny rachunek skierowanych do pracy za granicę z Polski,
- zawarto 759 takich porozumień dla pracowników oraz osób pracujących na własny rachunek oddelegowanych do Polski,
- załatwiono 1002 wnioski o objęcie dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnymi i rentowymi obywateli polskich zatrudnionych na statkach pod banderą norweską zarejestrowanych w Norwegian International Ship Register (NIS),

– załatwiono 2028 spraw związanych z poświadczeniem na formularzach E-102, dotyczących przedłużenia okresu oddelegowania lub prowadzenia działalności na własny rachunek (zarówno w odniesieniu do osób oddelegowanych do pracy w Polsce, jak i delegowanych do pracy za granicą).

2. Ustalanie uprawnień do świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz wypłacanie tych świadczeń

1) Świadczenia emerytalne i rentowe

W 2009 r. oddziały ZUS wypłacały średnio co miesiąc emerytury i renty finansowane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dla 7,4 mln osób. Zmiany w strukturze wypłacanych emerytur i rent obrazuje poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	XII 2008r.		XII 2009r.		
	w tys.	w %	w tys.	w %	XII 2008 = 100%
Ogółem*	7 687,6	100,0	7 712 ,2	100,0	100,3
z tego:					
Emerytury**	5 090,4	66,2	5 186,3	67,3	101,9
Renty z tytułu niezdolności do pracy	1 327,7	17,3	1 256,3	16,3	94,6
Renty rodzinne	1 269,5	16,5	1 269,6	16,5	100,0

*) Łącznie ze świadczeniami z tytułu wypadków pozostającymi w zbiegu ze świadczeniami z MON, MSWiA i MS finansowanymi z FUS, ale bez emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych oraz bez emerytur i rent osób posiadających prawo także do świadczenia rolniczego.

**) Łącznie z emeryturami pobieranymi w zbiegu z innym świadczeniem oraz łącznie z emeryturami pomostowymi.

Tabela 1 *Zmiany w strukturze wypłacanych emerytur i rent w latach 2008-2009*

Utrzymuje się nadal znaczna tendencja spadkowa liczby wypłacanych rent z tytułu niezdolności do pracy. Zmniejszył się również udział tych rent w całym portfelu świadczeń.

Natomiast wzrosła liczba wypłacanych emerytur. Wzrost ten wynika m.in.:

- z możliwości nabycia wcześniejszej emerytury przez osoby urodzone po 1948 r. z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej przed 1 stycznia 1999r.,
- z możliwości nabycia prawa do emerytury przez osoby urodzone po 1948 r., które osiągnęły powszechny wiek emerytalny i posiadają jakikolwiek okres ubezpieczenia (dla tych osób przepisy nie przewidują udowodnienia okresu ubezpieczenia wynoszącego 20, 25 lat),

- ze zmiany przepisów obowiązujących od 1 stycznia 2009 r., na podstawie których wypacane są emerytury osobom pozostającym w stosunku pracy, jeżeli osiągnęły powszechny wiek emerytalny.

W okresie sprawozdawczym do oddziałów ZUS wpłynęło ogółem 540,3 tys. wniosków pierwszorazowych o emerytury, renty, renty socjalne i świadczenia przedemerytalne oraz o przyznanie emerytury, renty, renty socjalnej zgłoszonych przez osoby pobierające już świadczenie w ZUS, a w szczególności:

- 407,9 tys. wniosków pierwszorazowych o emerytury, renty, renty socjalne i świadczenia przedemerytalne,
- 132,4 tys. wniosków o przyznanie emerytury, renty, renty socjalnej przez osoby pobierające już świadczenie w ZUS.

Oprócz wniosków o przyznanie nowych świadczeń w 2009 r. wpłynęło 4 304,8 tys. wniosków wymagających wydania decyzji zamiennych dotyczących emerytur, rent, rent socjalnych oraz zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

W porównaniu do roku 2008, w roku 2009 nastąpił spadek liczby wydanych decyzji z urzędu o 37 175, tj. o 4,3 %.

Ponadto do Zakładu wpłynęło 134,9 tys. wniosków o pozostałe świadczenia, w tym:

- o jednorazowe odszkodowania 116,5 tys.
- o refundacje składek na ubezpieczenie OC i AC 2,9 tys.
- o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób z przedsiębiorstw robót górniczych 5,5 tys.

W porównaniu do roku 2008, w roku 2009 nastąpił wzrost liczby zgłoszonych wniosków o te świadczenia o około 1,5%.

W analizowanym okresie nastąpił również wzrost wpływu wniosków zamiennych - o 752, 6 tys., tj. o 21,2% oraz zaznaczył się spadek wpływu wniosków pierwszorazowych o 341,6 tys., tj. o 38,7 %.

W 2009 roku oddziały Zakładu wydały 494,8 tys. decyzji w sprawach wniosków pierwszorazowych, w tym:

- emerytury 281, 4 tys.
- renty z tytułu niezdolności do pracy (bez rent wypadkowych) 100 ,3 tys.
- renty rodzinne (bez rent wypadkowych) 103,6 tys.
- renty wypadkowe (bez rent z ogólnego stanu zdrowia) 7, 7 tys.
- renty rodzinne wypadkowe 1 ,8 tys.

Natomiast decyzji dotyczących wniosków wymagających wydania decyzji zamiennych w sprawie emerytur i rent wydano łącznie 4 117,5 tys.

W sprawach rent socjalnych wydano łącznie 91,9 tys. decyzji, w tym:

- 22,6 tys. decyzji pierwszorazowych,
- 69,3 tys. decyzji zamiennych.

Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających renty socjalne w roku 2009 wyniosła 234,7 tys. i była wyższa o 3,6 tys. w porównaniu z 2008 r., tj. o 1,6 %.

W sprawach świadczeń przedemerytalnych i zasiłków przedemerytalnych zostało wydanych 95,7 tys. decyzji, w tym:

- 20,1 tys. decyzji pierwszorazowych dotyczących świadczeń przedemerytalnych,
- 75,6 tys. decyzji zamiennych dotyczących zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających świadczenia przedemerytalne w roku 2009 wynosiła 66,4 tys. i była niższa o 55,7 tys. w stosunku do roku 2008, tj. o 45,6 %. Natomiast przeciętna liczba osób pobierających zasiłki przedemerytalne wynosiła 98,6 tys. i była niższa o 35,2 tys. w porównaniu z 2008 r., tj. o 26,3 %.

Liczba osób, którym po raz pierwszy przyznano świadczenie i w 2009r. podjęto wypłatę kształtowała się następująco:

– emerytury	243,0 tys.
– renty z tytułu niezdolności do pracy	48,1 tys.

Oprócz zadań związanych z ustalaniem prawa do świadczeń, zmiany wysokości świadczeń oraz wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych - od emerytur, rent, zasiłków i świadczeń przedemerytalnych oraz rent socjalnych odliczane były zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych. Oddziały ZUS dokonały również rocznego rozliczenia tego podatku za 2008r., sporządzając informację podatkową o łącznej kwocie dochodów i kwocie odliczonych zaliczek na podatek oraz składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Informacje podatkowe za 2008 r. zostały przekazane w ustawowym terminie, tj. do końca lutego 2009r. W tym terminie dokonano także rocznego rozliczenia podatku dla 7 718,9 tys. świadczeniobiorców.

Również w roku 2009 dokonano rozliczenia emerytur i rent podlegających zawieszeniu lub zmniejszeniu w związku z osiągnięciem przychodu w roku kalendarzowym 2008 lub w odniesieniu do świadczeń i zasiłków przedemerytalnych w roku rozliczeniowym 2008/2009. Przeciętna miesięczna liczba zawieszonych lub zmniejszonych świadczeń z tytułu osiągniętych przychodów w roku 2009 wynosiła – 56,9 tys.

Obsługa świadczeń emerytalno-rentowych wiązała się także z przyznawaniem i wypłatą dodatków i innych świadczeń, tj. dodatku pielęgnacyjnego, dodatku dla sierot zupełnych, dodatku kombatanckiego, dodatku kompensacyjnego, dodatku za tajne nauczanie, ryczałtu energetycznego, świadczenia pieniężnego dla żołnierzy górników, świadczenia pieniężnego dla osób deportowanych do pracy przymusowej, ekwiwalentu węglowego dla pracowników kolejowych, górników oraz pracowników przedsiębiorstw górniczych. Inwalidom wojennym i wojskowym posiadającym samochód dokonywano refundacji składek na obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej i składki na dobrowolne ubezpieczenie auto casco. W okresie sprawozdawczym Prezes ZUS podjął decyzję o przyznaniu lub odmowie świadczenia w trybie wyjątkowym dla 5 621 osób, w tym:

- 1 925 decyzji przyznających świadczenie,
- 3 696 decyzji odmawiających przyznania świadczenia.

W 2009 r. przyznano świadczenia honorowe z tytułu ukończenia 100 lat życia – 882 osobom.

W 2009 r. kontynuowano ustalanie kapitału początkowego osobom ubezpieczonym, urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. W sprawozdawczym okresie zarejestrowano ogółem 241,8 tys. nowych wniosków o ustalenie, bądź przeliczenie kapitału początkowego, w tym:

– wniosków pierwszorazowych	102,8 tys.
– wniosków ponownych	139,0 tys.

Wydano 557,0 tys. decyzji o ustalenie kapitału początkowego, w tym:

– decyzji pierwszorazowych	423,3 tys.
– decyzji ponownych	133,7 tys.

Od stycznia 2009 r. realizowany był II etap reformy emerytalnej, w związku z wejściem w życie nowych przepisów w zakresie ustalania prawa i wypłaty:

- okresowej emerytury kapitałowej z OFE,
- emerytury pomostowej z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze,

a od lipca -2009 r. - nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych.

W 2009 r. przyznano 217 okresowych emerytur kapitałowych. Emerytury te wypłacane są łącznie z emeryturą z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W okresie sprawozdawczym wpłynęło ponad 2,9 tys. wniosków o przyznanie emerytury pomostowej. Emerytur takich zostało przyznanych blisko 2 tys. Natomiast wniosków o przyznanie nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego wpłynęło 44. W 7 przypadkach zostały przyznane takie świadczenia.

Od 1 stycznia 2009 r. realizowano także:

- przeliczanie podstawy wymiaru świadczeń z uwzględnieniem minimalnego wynagrodzenia,
- ustalanie emerytury według zasad zreformowanych, tj. ustalanie ich wysokości od kwoty zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne oraz zwaloryzowanej kwoty kapitału początkowego,
- przyznawanie emerytur na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949r., kontynuującym ubezpieczenie emerytalne po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego oraz rent rodzinnych po tych osobach, w tym ustalanie kapitału początkowego dla w/w ubezpieczonych celem dokonania wyboru emerytury ustalonej według nowych lub dotychczasowych zasad,
- ustalanie prawa do rekompensaty ubezpieczonym posiadającym wymagane okresy pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, którzy nie skorzystali z możliwości uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury.

W celu realizacji zadań wynikających z II etapu reformy emerytalnej:

- opracowano wyjaśnienia merytoryczne, procedury postępowania i instrukcje stanowiskowe, w tym nowe formularze wniosków i wzory decyzji,
- zrealizowano cykl narad roboczych dla kadry kierowniczej i szkoleń dla pracowników pionu świadczeń emerytalno-rentowych w zakresie zasad ustalania emerytur według zreformowanych zasad, w tym okresowych emerytur kapitałowych, emerytur pomostowych i nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych,
- zintensyfikowane zostały prace nad budową docelowego oprogramowania w KSI wspomagającego obsługę świadczeń z systemu zreformowanego, ponadto na bieżąco wprowadzano modyfikacje i udoskonalenia wdrożonych aplikacji wspomagających obsługę świadczeń ze zreformowanego systemu.

Od stycznia 2009 r. obsługa wniosków o emerytury według zreformowanych zasad przebiegało w sposób następujący:

- wnioski w sprawach o świadczenia z systemu zreformowanego przyjmowały wszystkie terenowe jednostki organizacyjne,
- wydawanie decyzji i wypłata świadczeń odbywała się w 12 upoważnionych oddziałach Zakładu.

Jednocześnie realizowano działania mające na celu przygotowanie pozostałych oddziałów Zakładu do sukcesywnego przejmowania realizacji zadań związanych z pełną obsługą wniosków o zreformowane świadczenia. W ramach tego przedsięwzięcia opracowano plan wdrożenia dla pozostałych 30 oddziałów i w 2009 roku sukcesywnie wdrożono obsługę tych

zadań w 21 oddziałach, przy czym od stycznia 2010 r. obsługa wniosków odbywała we wszystkich oddziałach ZUS.

2) Świadczenia krótkoterminowe

Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznaje i wypłaca świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa z ubezpieczenia chorobowego (zasiłki chorobowe, wyrównawcze, macierzyńskie, opiekuńcze i świadczenia rehabilitacyjne) i z ubezpieczenia wypadkowego (zasiłki chorobowe, wyrównawcze i świadczenia rehabilitacyjne) oraz zasiłki pogrzebowe z ubezpieczenia rentowego i budżetu państwa.

Zakład wypłaca świadczenia krótkoterminowe ubezpieczonym, których płatnicy składek zgłaszają do ubezpieczenia chorobowego nie więcej niż 20 ubezpieczonych, ubezpieczonym prowadzącym działalność pozarolniczą i osobom z nimi współpracującym, ubezpieczonym będącym duchownymi, osobom uprawnionym do zasiłków za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia. Pozostałym ubezpieczonym prawo do świadczeń ustalają i świadczenie te wypłacają płatnicy składek, którzy zaliczają wypłacone kwoty w ciężar składek na ubezpieczenia społeczne. W związku z tym jednym z zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest wspieranie płatników składek w realizacji wypłat świadczeń poprzez wydawanie decyzji w sprawie prawa do świadczeń i ich wysokości, udzielanie wyjaśnień, prowadzenie szkoleń dla pracowników realizujących u płatników składek zadania z tym związane.

W 2009 r. zrealizowano 3 858,9 tys. wypłat zasiłków z ubezpieczeń społecznych (tj. o 19,3 % więcej w stosunku do roku 2008), z tego:

- 3 474,2 tys. zasiłków z ubezpieczenia chorobowego,
- 84 tys. zasiłków z ubezpieczenia wypadkowego,
- 300,7 tys. zasiłków pogrzebowych.

Utrzymano bardzo wysoki wskaźnik terminowości wypłat zasiłków chorobowych i opiekuńczych wynoszący 99,9 %.

W wyniku kontroli prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy wykonywanej przez lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2009 r. zakwestionowano orzeczenia obejmujące 174,2 tys. dni (w 2008 r. – 123 tys. dni). W wyniku tej kontroli prawa do zasiłku chorobowego pozbawiono za 120,3 tys. dni zasiłkowych (w 2008 r. – 115,7 tys. dni), na kwotę 7 169,4 tys. zł (w 2008 r. – 4 158,9 tys. zł). Na podstawie tych orzeczeń oddziały Zakładu wydały 35,1 tys. (w 2008 r. - 24,3 tys.) decyzji o skróceniu okresu orzeczonej niezdolności do pracy i odmowie prawa do zasiłku chorobowego.

W 2009 r. skontrolowano prawidłowość wykorzystywania zwolnień lekarskich przez 95,7 tys. osób (w 2008 r. – 69,1 tys.). W wyniku tych działań pozbawiono prawa do zasiłku 3,4 tys. osób (w 2008 r. – 2,7 tys.) na kwotę 5 665,2 tys. zł za 95,2 tys. dni (w 2008 r. – na kwotę 3 884,4 tys. zł za 95,2 tys. dni).

Z powodu niedostarczenia zwolnienia lekarskiego w ciągu 7 dni od daty jego otrzymania, co jest wymagane przepisami ustawy, obniżono zasiłki o 25%. Dotyczyło to:

- 175,2 tys. zasiłków chorobowych za 867 tys. dni, na kwotę 8 476,6 tys. zł (w 2008r. – 147 tys. zasiłków chorobowych za 803,2 tys. dni, na kwotę 6 894,3 tys. zł),
- 4,2 tys. zasiłków opiekuńczych za 13,4 tys. dni, na kwotę 131,5 tys. zł (w 2008r. – 3,3 tys. zasiłków opiekuńczych za 11,1 tys. dni, na kwotę 95,7 tys. zł).

W styczniu i lutym 2009 r. przekazano świadczeniobiorcom informacje o dochodach z tytułu zasiłków z ubezpieczenia chorobowego i z ubezpieczenia wypadkowego oraz pobranych w 2008 r. zaliczkach na podatek dochodowy od osób fizycznych. Akcją objętych zostało 839,6 tys. świadczeniobiorców (w 2008 r. – 769,1 tys. świadczeniobiorców).

W wyniku rozpatrzenia wniosków o świadczenia rehabilitacyjne wydano 174,5 tys. decyzji, z tego 138,8 tys. decyzji przyznających (w 2008 r. – 225,9 tys. decyzji, z tego 198 tys. decyzji przyznających). Zmniejszenie liczby decyzji wynika z wydłużenia do 270 dni okresu wypłaty zasiłku chorobowego ubezpieczonym w okresie ciąży.

Wydano 1 662,8 tys. (w 2008 r. – 1 868,8 tys.) zaświadczeń dotyczących okresu pobierania świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz ich wysokości dla komórek wewnętrznych, ubezpieczonych i podmiotów zewnętrznych.

W okresie sprawozdawczym w pionie zasiłków załatwiono w formie pisemnej 69,2 tys. spraw indywidualnych, które wpłynęły od ubezpieczonych i płatników składek w sprawach z zakresu wyjaśnienia przepisów.

W związku ze zmianami przepisów, z uwagi na zapotrzebowanie na informacje o tych zmianach oraz o interpretacji przepisów, zorganizowano 258 szkoleń przeznaczonych dla pracowników zakładów pracy, realizujących zadania zasiłkowe.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizował zadania jako instytucja właściwa w zakresie świadczeń pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa oraz zasiłków pogrzebowych. Realizując przepisy rozporządzeń unijnych w 2009 r. wystawiono 15,4 tys. formularzy, w związku z wnioskami o świadczenia przysługujące według ustawodawstwa innych państw członkowskich UE. Oddziały ZUS otrzymały z zagranicznych instytucji i rozpatrzyły 1,3 tys. wniosków o świadczenia z polskiego ubezpieczenia. Ponadto występowano do instytucji zagranicznych o zwrot kosztów badań lekarskich zlecanych przez te instytucje.

Departament Zasiłków Centrali realizował zadania instytucji łącznikowej w zakresie koordynacji świadczeń pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa oraz zasiłków pogrzebowych. Ogółem załatwiono 764 sprawy, w tym związane z wnioskami o świadczenia przysługujące z ustawodawstwa innych państw członkowskich, rozliczaniem z instytucjami innych państw członkowskich kosztów badań lekarskich oraz opiniowano projekty przepisów prawnych Unii Europejskiej.

3) Świadczenia emerytalno-rentowe realizowane na podstawie umów międzynarodowych

W roku 2009 wyznaczone przez Prezesa Zakładu jednostki organizacyjne ZUS realizujące umowy międzynarodowe (JRUM) funkcjonujące w oddziałach ZUS w Łodzi, Nowym Sączu, Opolu, Szczecinie i I Oddziale w Warszawie:

- a) załatwiały sprawy emerytalno-rentowe osób posiadających okresy ubezpieczenia przebyte w państwach członkowskich UE/EOG i innych państwach umownych prowadząc postępowanie międzynarodowe we współpracy z zagranicznymi instytucjami ubezpieczeniowymi:
  - 26 państw członkowskich UE (Austrii, Belgii, Bułgarii, Cypru, Czech, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Litwy, Luksemburga, Łotwy, Malty, Niemiec, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Szwecji, Węgier, Wielkiej Brytanii i Włoch),
  - 3 państw EOG (Islandii, Lichtensteinu, Norwegii),
  - Szwajcarii,
  - 7 państw umownych „pozaunijnych” (Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Czarnogóry, Kanady, Macedonii, Serbii i USA);
- b) realizowały wypłaty polskich emerytur i rent podlegających koordynacji dla 28,1 tys. osób zamieszkałych w Polsce (uprawnionych równocześnie do świadczeń zagranicznych z państw członkowskich UE/EOG i innych państw umownych) na kwotę 409 659,4 tys. zł. W stosunku do 2008 roku liczba wypłat wzrosła o 18,8 %, a kwota wypłat o 32,9 %,
- c) realizowały wypłaty polskich emerytur i rent dla 25 tys. osób zamieszkałych za granicą w państwach członkowskich UE/EOG oraz państwach umownych spoza UE/EOG, z którymi łączy Polskę umowy dwustronne - głównie w Niemczech (9,3 tys. wypłat), Francji (3,7 tys. wypłat), Republice Czeskiej (2,9 tys. wypłat), Szwecji (1,3 tys. wypłat), Austrii (1,2 tys. wypłat) na kwotę 259 522,7 tys. W stosunku do 2008 roku nastąpił wzrost liczby wypłat o 5,7%, a wzrost kwoty wypłat o 11,0%,

d) kontynuowały wypłaty uzupełnień z FUS przyznanych wcześniej niektórym rencistom zagranicznym zamieszkałym w Polsce, otrzymującym świadczenia zagraniczne w wysokościach niższych od kwoty najniższej emerytury/renty polskiej. Dotyczyło to 113 osób uprawnionych do świadczeń przyznanych przez instytucje ubezpieczeniowe z b. ZSRR, b. Jugosławii i b. Czechosłowacji,

e) wypłacały zasiłki pogrzebowe po emerytach, rencistach i członkach ich rodzin realizowane na podstawie umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym – ogółem wydano 1 098 decyzji w sprawach zasiłków pogrzebowych na kwotę 6 639 tys. zł.

Do w/w jednostek ZUS w 2009 r. wpłynęło łącznie 55,9 tys. wniosków o świadczenia emerytalno-rentowe podlegające koordynacji na podstawie Rozporządzeń Wspólnotowych, tj. o 17,3% więcej w stosunku do roku 2008, z tego:

a) 47,7 tys. wniosków pierwszorazowych i wymagających wydania decyzji zamiennych o polskie świadczenia:

– od osób zamieszkałych w Polsce (25,1 tys. wniosków),

– od osób zamieszkałych w państwach członkowskich UE/EOG (20,5 tys. wniosków) - głównie w Niemczech (9,8 tys. wniosków), Szwecji (2,5 tys. wniosków), Austrii (1,8 tys. wniosków), Francji (1,7 tys. wniosków),

– od osób zamieszkałych w państwach, z którymi łączy Polskę umowy dwustronne o zabezpieczeniu społecznym poza UE/EOG oraz pozostałych państwach poza UE/EOG (2,1 tys.) – głównie w USA (1,8 tys. wniosków).

b) 8,2 tys. wniosków o zagraniczne świadczenia emerytalno-rentowe od osób zamieszkałych w Polsce – posiadających okresy ubezpieczenia w państwach członkowskich UE/EOG - głównie przebyte w Czechach (1,6 tys.) i Niemczech (1,4 tys.) - oraz posiadających okresy ubezpieczenia w państwach, z którymi łączy Polskę umowy dwustronne o zabezpieczeniu społecznym poza UE/EOG – głównie w USA (2,1 tys.). W 2009 r. najwięcej wniosków (15,8 tys., tj. 28% wszystkich wniosków) o świadczenia podlegające koordynacji wspólnotowej otrzymał Oddział w Opolu.

W omawianym okresie JRUM wydały 42,7 tys. decyzji dotyczących polskich emerytur i rent (pierwszorazowych, zamiennych i odmownych), tj. o 19,3% więcej niż w 2008 roku. Z tego: 19,9 tys. - osobom zamieszkałym za granicą i 22,8 tys. - osobom zamieszkałym w Polsce.

Od decyzji wydanych przez JRUM wpłynęło w 2009 r. 1213 odwołań do sądu (tj. 2,8% wydanych decyzji). Do sądu przekazano 993 sprawy (tj. 2,3% wydanych decyzji). Sądy wydały 934 orzeczenia, w tym 175 zmieniających decyzję ZUS (tj. 18,7 % orzeczeń ogółem i 0,4% wydanych decyzji).

Poza wnioskami o świadczenia emerytalno-rentowe na podstawie umów międzynarodowych do JRUM wpłynęło 222,7 tys. korespondencji (pism, formularzy i innych dokumentów) od osób zainteresowanych świadczeniami emerytalno-rentowymi podlegającymi koordynacji oraz od instytucji zagranicznych współpracujących z Zakładem przy rozpatrywaniu takich wniosków.

W 2009 r. JRUM pośredniczyły w przekazywaniu 3,6 tys. świadczeń zagranicznych osobom zamieszkałym w Polsce emitując zlecenia dewizowe ZUS do realizacji wypłat tych świadczeń w bankach, w tym ok. 3,3 tys. świadczeń niemieckich, przekazywanych przez Urzędy Zaopatrzeń dla ofiar wojny oraz 0,1 tys. francuskich rent z ubezpieczenia dodatkowego. Liczba świadczeń zagranicznych przekazywanych za pośrednictwem Zakładu zmalała w stosunku do roku 2008 o 0,7 tys., tj. o 15%.

W 2009 r. Zakład wypłacił 1,3 tys. świadczeń specjalnych w kwocie 2 994,7 tys. zł dla polskich kombatantów i osób represjonowanych (realizowanych na podstawie decyzji Prezesa Rady Ministrów RP). Świadczenia te finansowane z budżetu państwa przekazywane są kwartalnie osobom uprawnionym przez JRUM w I Oddziale ZUS w Warszawie, za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych i placówek konsularnych RP w państwach zamieszkania polskich kombatantów. Liczba wypłacanych świadczeń zmniejszyła się w stosunku do 2008 roku o 373, tj. o 22,0%.

3. Orzecznictwo lekarskie dla celów rentowych, prewencja rentowa i wypadkowa

Do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy również orzekanie o niezdolności do pracy dla celów ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń wypłacanych przez Zakład. Organami orzekającymi w Zakładzie są lekarze orzecznicy oraz komisje lekarskie.

W 2009 r. utrzymała się tendencja spadkowa w liczbie wniosków o wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika. Ogółem wpłynęło 1 248,3 tys. wniosków (o 2,9% mniej niż w 2008 r.).

Ogólna liczba orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników również uległa zmniejszeniu.

W 2009 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali łącznie 1 145,2 tys. orzeczeń (o 2,7% mniej niż w 2008 r., z czego 331,3 tys. orzeczeń zostało wydanych w ramach kontroli prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz wystawiania zaświadczeń lekarskich. Liczba ta wzrosła w porównaniu z rokiem 2008 o 14,2%. W 33,1 tys. przypadków – co stanowi 10,0% wydanych w tych sprawach orzeczeń – wystawione zostało przez lekarzy orzeczników zaświadczenie ustalające wcześniejszą datę ustania niezdolności do pracy (w roku 2008 odsetek ten wynosił 7,5%).

Lekarze orzecznicy – wykonując kontrolę prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz wystawiania zaświadczeń lekarskich, ustalając uprawnienia do świadczeń, a także działając na wniosek lekarzy leczących – wydali w 2009 r. łącznie 87,5 tys. orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS (wzrost o 5,0% w porównaniu z rokiem 2008).

Rok 2009 był piątym rokiem funkcjonowania w Zakładzie komisji lekarskich. W ciągu tego roku – po raz pierwszy od roku 2006 – nastąpił wzrost liczby spraw wymagających rozpatrzenia przez komisje lekarskie. W 2009 r. zarejestrowano łącznie 95,1 tys. wniosków o wydanie orzeczenia przez komisję lekarską (o 4,2% więcej niż w roku 2008), co stanowi 11,4% wniosków o wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS (w roku 2008 odsetek ten wynosił 10,0%). Komisje lekarskie Zakładu wydały w 2009 r. łącznie 90,9 tys. orzeczeń (o 2,4% więcej niż w roku 2008). Z liczby tej 78,7 tys. orzeczeń (tj. 86,6 %) zostało wydanych w związku z wniesieniem sprzeciwu przez osobę zainteresowaną (w roku 2008 odsetek ten wynosił 88,1%).

W analizowanym okresie wzrosła liczba odwołań do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych od decyzji organu rentowego wydanych na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika i komisji lekarskiej. W 2009 r. do sądów pracy i ubezpieczeń społecznych wpłynęło 38,3 tys. odwołań (o 4,9% więcej niż w roku 2008). Sądy wydały w tych sprawach 36,7 tys. wyroków (o 5,2% mniej niż w roku 2008), uwzględniając odwołanie ubezpieczonego w 10,1 tys. przypadkach, co stanowi 27,5% wyroków wydanych w tych sprawach w 2009 r. (dla porównania w roku 2008 odsetek ten wynosił 26,1 %).

4. Prowadzenie indywidualnych kont ubezpieczonych i kont płatników składek

Na dzień 31.12.2009 r. liczba kont płatników w Centralnym Rejestrze Płatników ogółem wynosiła 5 098 346, w tym kont aktywnych 2 454 756. W roku 2009 średnio miesięcznie było 4 950 300 kont ogółem, w tym aktywnych – 2 432 822. Średnia miesięczna liczba płatników, którzy przesyłali komplet dokumentów rozliczeniowych wynosiła 2 067 779.

Liczba osób zarejestrowanych w Centralnym Rejestrze Ubezpieczonych wg stanu na dzień 31.12.2009 r. wynosiła:

- 14 762 936 osób podlegających ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu,
- 9 274 306 osób podlegających tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu.

W 2009 roku kontynuowano działania dotyczące informowania ubezpieczonych o składkach na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na ich indywidualnych kontach w ZUS, tj. zakończono wysyłkę Informacji za 2007 rok i rozpoczęto wysyłkę Informacji za rok 2008.

W ramach realizacji zadań związanych z wysyłką Informacji o stanie konta ubezpieczonego monitorowany jest przebieg wysyłki oraz sporządzane są raporty zbiorcze z obsługi reklamacji.

Z każdym rokiem odnotowywany jest spadek ilości reklamacji składanych przez ubezpieczonych w związku z otrzymanymi informacjami.

5. Realizacja dochodów

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w 2009 r., wykorzystując posiadane uprawnienia i dostępne środki, kontynuował działania w zakresie przymusowego oraz bezegzekucyjnego dochodzenia należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej.

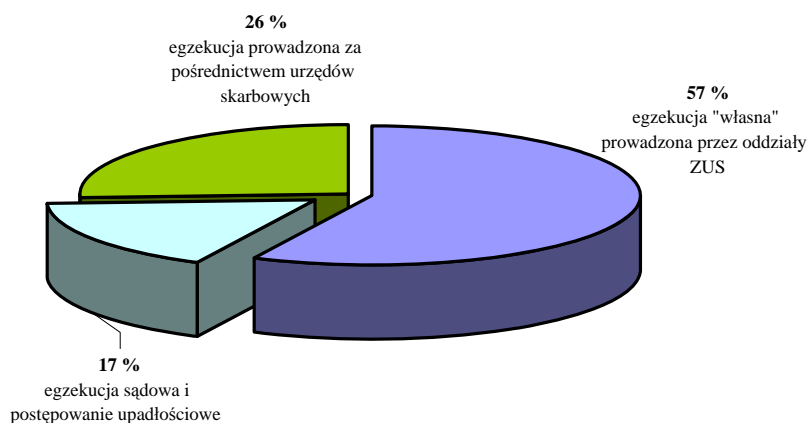
Wskaźnik ściągłości składek za 2009 rok wyniósł 99,4 %.

Stan zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne wynosił:

- na dzień 31.12.2008 r. – 11 018 736 tys. zł,
- na dzień 31.12.2009 r. – 12 491 312 tys. zł.

Poniższy wykres obrazuje strukturę przymusowo dochodzonych należności wg trybów dochodzenia.

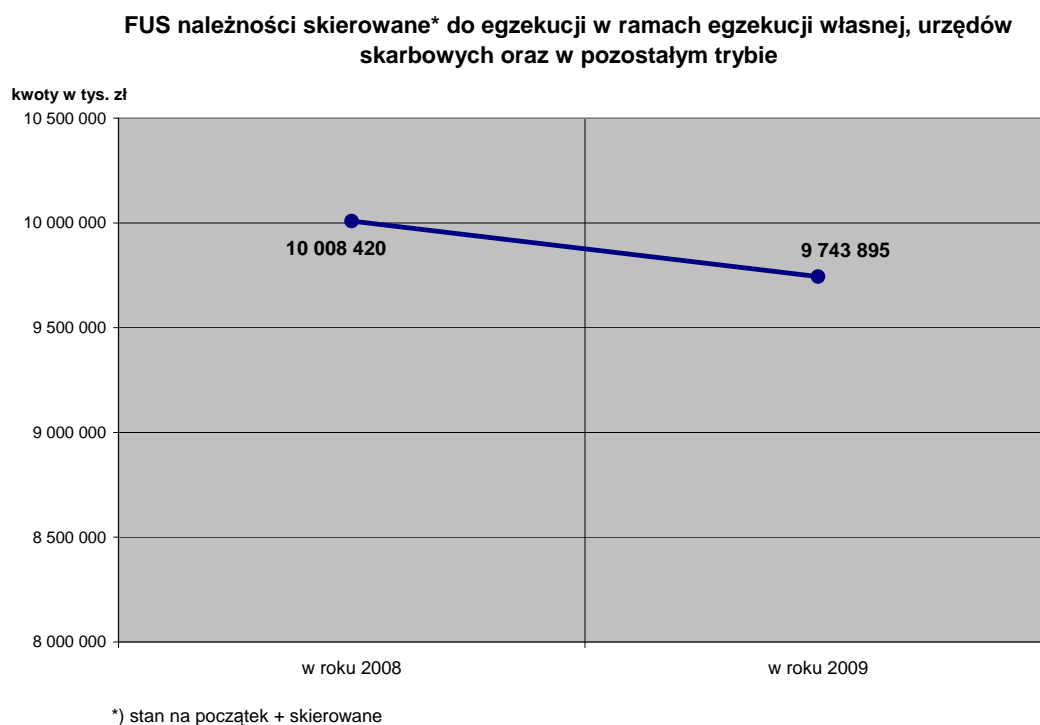
**FUS należności skierowane w roku 2009
struktura wg trybu dochodzenia należności**

Wykres 1 *Struktura należności FUS skierowanych w 2009 roku*

Łącznie w 2009 roku działaniami egzekucyjnymi objęte były należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 9 743 895 tys. zł , co obrazuje poniższy schemat.

Wykres 2 Kwoty należności FUS objęte działaniami egzekucyjnymi w 2009 roku

Na zmniejszenie kwoty zaległości objętej egzekucją wpływ miał wysoki poziom wskaźnika ściągальności składek (ponad 99%), objęcie układami ratalnymi na przestrzeni ostatnich dwóch lat należności na kwotę blisko 863 mln zł, jak też kontynuowanie postępowań restrukturyzacyjnych podmiotów, w tym zakładów opieki zdrowotnej. Powyższe czynniki wpłynęły na ograniczenie należności możliwych do objęcia działaniami egzekucyjnymi. Przekładało się to również automatycznie na ograniczenie wpływów z egzekucji, obok sytuacji gospodarczej, rzutującej na generalne obniżenie efektywności prowadzonych działań egzekucyjnych.

Powyższe uwarunkowania rzutowały bezpośrednio na efekty postępowań egzekucyjnych, bowiem w wyniku tych działań, w 2009 roku odzyskano należności FUS na kwotę 1 133 122 tys. zł, tj. ponad 15 % mniej niż w 2008 roku.

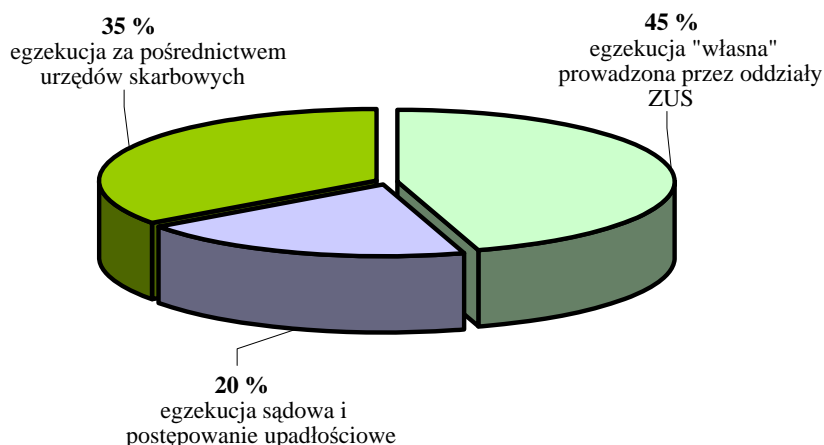
Poniższe zestawienie obrazuje wpływy z egzekucji w latach 2008-2009.

Lp.	Wyszczególnienie wpływów na FUS	Rok 2008	Rok 2009	wskaznik (%) 4:3
		kwoty w tys. zł		
1	2	3	4	5
1.	Ogółem	1 342 139	1 133 122	84,4
2.	Razem wpłaty z egzekucji	911 599	812 973	89,2
3.	Razem dobrowolne wpłaty	430 540	320 149	74,4
4.	W ramach egzekucji „własnej”	316 219	363 231	114,9
4a	Dobrowolne wpłaty dokonane przez dłużników po wdrożeniu egzekucji „własnej”	183 278	149 951	81,8
5	W ramach egzekucji prowadzonej przez urzędy skarbowe (US)	320 533	249 895	78,0
5a	Dobrowolne wpłaty dokonane przez dłużników po wdrożeniu egzekucji przez urzędy skarbowe (US)	151 994	145 938	96,0
6	W ramach egzekucji sądowej i postępowań upadłościowych	274 847	199 847	72,7
6a	Dobrowolne wpłaty dokonane po wdrożeniu egzekucji sądowej i zgłoszeniu do postępowań upadłościowych	95 268	24 260	25,5

Tabela 2 Wpływy z egzekucji na poczet należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w latach 2008-2009

Poniższy wykres obrazuje udział poszczególnych trybów egzekucji w wyegzekwowanych należnościach.

FUS należności odzyskane w roku 2009 struktura wg trybu egzekucji

Wykres 3 Struktura wpływów należności FUS odzyskanych w 2009 roku

W 2009 roku w odniesieniu do należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne Zakład udzielił 13 004 układów ratalnych na łączną kwotę 412 205 tys. zł, z tego z tytułu:

- składek oraz dodatkowej opłaty – 282 991 tys. zł,
- odsetek i opłaty prolongacyjnej – 129 214 tys. zł.

Na poczet układów zawartych w 2009 roku oraz w latach poprzednich, na przestrzeni 2009 r. wpłynęła kwota 326 782 tys. zł.

Ponadto w 2009 roku w odniesieniu do należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, Zakład udzielił 134 odroczeń terminów płatności składek na kwotę 21 976 tys. zł.

Na poczet należności objętych odroczeniem terminu płatności, na przestrzeni 2009 r. wpłynęła kwota 15 760 tys. zł.

Poniższa tabela obrazuje pozytywnie rozpatrzone wnioski o umorzenie należności FUS na przestrzeni 2008 i 2009 roku.

(kwoty w tys. zł)

Wyszczególnienie- podstawy umorzenia	w roku 2008		w roku 2009	
	kwota składek wraz z dodatkową opłatą	kwota odsetek za zwłokę	kwota składek wraz z dodatkową opłatą	kwota odsetek za zwłokę
art. 28 i art. 28 ust 3a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 17 ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	89 306	151 773	40 233	69 216
odrębne akty prawne (poza ustawą o sus)	115 435	65 894	23 020	14 658
razem	204 741	217 667	63 253	83 874

Tabela 3 Liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków o umorzenie należności FUS w latach 2008-2009

Jak wynika z przedstawionych danych, w 2009 r. (mimo zmiany stanu prawnego rozszerzającego krąg podmiotów uprawnionych do tej ulgi) nastąpił spadek o 69,1 % kwoty umorzonych płatnikom składek należności, w porównaniu z rokiem 2008.

Proces restrukturyzacji samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej zakończył się – zgodnie z art. 28 ust. 2 i art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2005 r. o pomocy publicznej i restrukturyzacji publicznych zakładów opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 78, poz. 684 z późn. zm.) – na przełomie 2007 i 2008 r. Restrukturyzację należy ocenić pozytywnie – według stanu na dzień 30 grudnia 2009 r. na 327 decyzji o warunkach restrukturyzacji wydano 309 decyzji o zakończeniu postępowania restrukturyzacyjnego. Jedynie w 8

przypadkach postępowanie restrukturyzacyjne zostało umorzone z uwagi na niewywiązanie się przez sp zoz-y z warunków określonych w ustawie w stosunku do wierzycieli publicznoprawnych, m.in. takich, jak jednostki samorządu terytorialnego, Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Pracy. Pomimo zakończenia procesu restrukturyzacji sp zoz-ów, w trakcie realizacji pozostaje nadal 10 decyzji, co wynika, m.in. ze wznowienia przez organy restrukturyzacyjne postępowań w zakresie prawidłowości wydanych decyzji o warunkach restrukturyzacji lub zawieszenia postępowań restrukturyzacyjnych przez te organy – na wniosek sp zoz-ów – w celu umożliwienia im spełnienia wymaganych ustawą warunków.

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, wg danych na dzień 31 grudnia 2009 r., spłaciły zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w łącznej kwocie 572 077 tys. zł, natomiast kwota umorzonych składek na ubezpieczenia społeczne w ramach prowadzonych postępowań restrukturyzacyjnych wyniosła 272 679 tys. zł.

III. DYSPONOWANIE ŚRODKAMI FINANSOWYMI FUNDUSZY

1. Fundusz Ubezpieczeń Społecznych

Fundusz Ubezpieczeń Społecznych to państwowy fundusz celowy powołany do realizacji zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Sytuacja finansowa Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w 2009 r. uległa pogorszeniu w stosunku do 2008 r. Przychody Funduszu (wg wpływów) ukształtowały się na poziomie niższym niż planowano o 3 472 mln zł, co wynikało ze spowolnienia koniunktury gospodarczej kraju i ukształtowania się wskaźników makroekonomicznych na poziomie niższym niż zakładano. Jednocześnie wydatki Funduszu były o 6 146 mln zł wyższe od zaplanowanych. W związku z tym FUS, pomimo że na początku 2009 r. dysponował wyższym o 1 079 mln zł od planowanego stanem środków pieniężnych, nie był w stanie pokryć z przychodów własnych łącznie z dotacją zwiększonych wydatków. W celu zapewnienia płynności wypłaty świadczeń, których wypłacalność gwarantowana jest przez państwo, Fundusz zaciągnął kredyty w bankach komercyjnych na łączną kwotę 3 960 mln zł, jak również otrzymał nieoprocentowaną pożyczkę z budżetu państwa w kwocie 5 500 mln zł.

1) Przychody

W 2009 r. przychody Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wyniosły według przypisu 141 014 042 tys. zł (98,5% planu po zmianach) i były o 3 684 056 tys. zł wyższe niż w roku poprzednim.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Wykonanie 2008 r.	Plan na 2009 r. po zmianach	Wykonanie 2009 r.	4:3	4:2	Struktura przychodów 2009 r.	
						wg przypisu	wg wpływów
						w tysiącach złotych	
1	2	3	4	5	6	7	8
Przychody							
- przypis	137 329 987	143 225 906	141 041 042	98,5	102,7	100,0	X
- wpływy	136 096 539	141 822 415	138 350 062	97,6	101,7	X	100,0
Składki na ubezpieczenia społeczne							
- przypis	82 161 826	89 198 579	86 451 786	96,9	105,2	61,3	X
- wpływy	81 646 745	87 871 100	85 300 163	97,1	104,5	X	61,7
Dotacja z budżetu	33 229 968	30 503 283	30 503 283	100,0	91,8	21,6	22,0
- celowa	232 271	266 100	262 071	98,5	112,8	0,2	0,2
- uzupełniająca	32 997 697	30 237 183	30 241 212	100,0	91,6	21,4	21,8
Refundacja z tytułu przekazania składek do OFE	19 911 481	22 259 514	21 085 991	94,7	105,9	15,0	15,2
Pozostałe przychody							
- przypis	2 026 712	1 264 530	2 972 982	235,1	146,7	2,1	X
- wpływy	1 308 345	1 188 518	1 460 625	122,9	111,6	X	1,1

Tabela 4 Struktura przychodów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Przychody ze składek

Główną pozycję przychodów stanowiły przypisane składki na ubezpieczenia społeczne, które wyniosły 86 451 786 tys. zł, tj. 61,3% przychodów ogółem i wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 5,2%. Jednocześnie wpływy ze składek wyniosły 85 300 163 tys. zł, tj. 97,1% planu po zmianach i wzrosły w porównaniu do roku 2008 o 4,5%.

Bezpośrednią przyczyną niższych od planowanych wpływów do Funduszu było pogorszenie sytuacji gospodarczej kraju i odmienne od założonego w planie ukształtowanie się wskaźników makroekonomicznych. Obserwowane w 2009 r. wyraźne spowolnienie tendencji wzrostowych w gospodarce narodowej, spadek aktywności gospodarczej, a co za tym idzie pogorszenie koniunktury na rynku pracy (niższe tempo wzrostu płac 5,4% przy założonym w planie 6,6%, spadek zatrudnienia oraz rosnąca stopa bezrobocia 11,9% wobec planowanej 8,5%), w istotny sposób wpłynęło na niższe niż zakładano przychody ze składek na ubezpieczenia społeczne.

Dotacje z budżetu

Dotacja z budżetu państwa w 2009 roku wyniosła 30 503 283 tys. zł i stanowiła 21,6% przychodów (według przypisu). Z otrzymanej kwoty dotacji 262 071 tys. zł stanowiła dotacja celowa, w ramach której oprócz wydatków finansowanych ze środków budżetu państwa

zgodnie z ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych sfinansowano także wypłaty emerytur pomostowych w kwocie 22 550 tys. zł zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 Nr 237, poz. 1656). Pozostałą część dotacji w kwocie 30 241 212 tys. zł przeznaczono na uzupełnienie niedoboru środków Funduszu.

Refundacja z tytułu przekazania składek do OFE

Refundacja z tytułu przekazania składek do OFE wyniosła 21 085 991 tys. zł i była wyższa w porównaniu do roku poprzedniego o 5,9%, stanowiąc 94,7% planu po zmianach. Niższa od planowanej kwota składek przekazanych do OFE wynika przede wszystkim z pogorszenia sytuacji na rynku pracy, a tym samym mniejszej liczby osób, za które odprowadzane były składki. W 2009 roku Zakład przekazał do otwartych funduszy emerytalnych 894 193 tys. zł zaległych składek za lata ubiegłe.

Pozostałe przychody

Pozostałe przychody według przypisu w 2009 roku wyniosły 2 972 982 tys. zł (2,1% przychodów ogółem). Złożyły się na nie m.in.:

– pochodne i odsetki od należności z tytułu składek	1 271 902 tys. zł,
– zwiększenia funduszu	1 398 338 tys. zł,
– zwroty nienależnie pobranych świadczeń z odsetkami	178 755 tys. zł,
– oprocentowanie środków na rachunkach bankowych	37 293 tys. zł.

2) Koszty

W 2009 roku koszty Funduszu wyniosły 153 358 655 tys. zł stanowiąc 104,1% planu po zmianach i wzrosły ogółem o 17 225 275 tys. zł, tj. o 12,7% w stosunku do roku poprzedniego.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Wykonanie 2008 r.	Plan na 2009 r. po zmianach	Wykonanie 2009 r.	4:3	4:2	Struktura kosztów 2009 r.
	w tysiącach złotych			%		
1	2	3	4	5	6	7
Koszty ogółem	136 133 380	147 291 386	153 358 655	104,1	112,7	100,0
Świadczenia pieniężne	132 180 820	143 194 226	147 896 405	103,3	111,9	96,4
- emerytury i renty	122 288 766	132 068 773	135 308 432	102,5	110,6	91,5
- pozostałe świadczenia	9 892 054	11 125 453	12 587 973	113,1	127,3	8,5
Wydatki bieżące	3 592 413	3 658 165	3 637 530	99,4	101,3	2,4
w tym:						
Odpis na działalność Zakładu	3 349 523	3 418 000	3 418 000	100,0	102,0	2,3
Prewencja rentowa	116 023	174 867	163 871	93,7	141,2	0,1
Prewencja wypadkowa	1 596	6 750	6 305	93,4	395,1	0,0
Koszty obsługi kredytów	0	56 456	47 471	84,1	x	0,0
Pozostałe zmniejszenia	360 147	438 995	1 824 720	415,7	506,7	1,2

Tabela 5 Struktura kosztów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Koszty świadczeń pieniężnych

Koszty świadczeń pieniężnych, stanowiące 96,4% ogółu kosztów FUS, ukształtowały się na poziomie 103,3% planu po zmianach i wyniosły 147 896 405 tys. zł, co oznacza ich wzrost w porównaniu do 2009 r. o 11,9%.

Świadczenia emerytalno-rentowe wyniosły 135 308 432 tys. zł i były wyższe o 3 239 659 tys. zł (o 2,5%) od zakładanych w planie po zmianach. Przekroczenie planu wydatków związane było przede wszystkim z:

- wypłatą emerytur mężczyznom po osiągnięciu wieku 60 lat urodzonym przed 1 stycznia 1949 r., legitymującym się co najmniej 35-letnim okresem składkowym i nieskładkowym lub co najmniej 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym, jeżeli zostali oni uznani za całkowicie niezdolnych do pracy. W grudniu 2009 r. w tym trybie wypłacono 188,6 tys. świadczeń (wobec zakładanych w planie 104,9 tys.), a łączna kwota wypłat świadczeń z tego tytułu w 2009 roku wyniosła blisko 4,6 mld zł, i była wyższa o ok. 2,0 mld zł od planowanej);
- przeprowadzeniem od 1 marca 2009 r. waloryzacji świadczeń wyższym wskaźnikiem 106,1%, wobec zakładanego w planie 105,7%;
- umożliwieniem z dniem 8 stycznia 2009 r. pobierania emerytury osobom kontynuującym zatrudnienie u pracodawcy, na rzecz którego wykonywano pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury;
- ponownym ustaleniem podstawy wymiaru świadczeń dla okresów pozostawania w stosunku pracy, za które nie można było ustalić jej wysokości, poprzez przyjęcie podstawy na poziomie kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w tych okresach (tzw. okresy zerowe).

Przeciętna miesięczna wypłata świadczenia emerytalno-rentowego wyniosła 1 483,14 zł i wzrosła w porównaniu do 2008 roku o 8,9%, natomiast przeciętna miesięczna liczba osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe wzrosła w 2009 r. o blisko 132,1 tys. osób do poziomu 7 498,5 tys. (bez świadczeń wypłacanych w zbiegu ze świadczeniami rolnymi).

Koszty pozostałych świadczeń w 2009 r. wyniosły łącznie 12 587 973 tys. zł (tj. 113,1% planu) i wzrosły w stosunku do 2008 r. o 27,3%. Wynika to zarówno ze wzrostu liczby świadczeń, jak i poziomu wynagrodzeń stanowiących podstawę wymiaru wypłacanych zasiłków i świadczeń. Ponadto na wyższe koszty wpłynęła również realizacja wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 czerwca 2008 r., na mocy którego zwiększeniu uległy podstawy wymiaru wypłacanych zasiłków i świadczeń z ubezpieczenia społecznego o składniki wynagrodzenia, których wcześniej nie uwzględniono w podstawie wypłacanych

świadczeń. Główną pozycję tych kosztów - 52,6% stanowiły zasiłki chorobowe, które wzrosły w porównaniu do 2008 r. o 34,9%. Liczba dni absencji chorobowej finansowanej przez FUS wyniosła 126,1 mln, tj. 121,2% planu i była wyższa w stosunku do 2008 r. o 17,5 mln. Na wzrost liczby dni wpływ miało przede wszystkim przyznanie prawa do zasiłku chorobowego od 15 dnia niezdolności do pracy w ciągu roku kalendarzowego ubezpieczonym, którzy ukończyli 50 lat do dnia 31 grudnia 2008 r., wydłużenie do 270 dni okresu zasiłku chorobowego przysługującego kobietom w ciąży, jak również korzystanie w większym zakresie ze zwolnień lekarskich przez osoby zagrożone utratą pracy jak i po ustaniu tytułu ubezpieczenia. Ponadto na wyższym niż zaplanowano poziomie ukształtowały się m.in. wydatki na zasiłki macierzyńskie (o 11,4%), które wzrosły w stosunku do poprzedniego roku o 32,9%. Wynika to głównie z wprowadzenia od 1 stycznia 2009 r. nowego wymiaru urlopu macierzyńskiego, który zależy wyłącznie od liczby dzieci urodzonych podczas jednego porodu oraz utrzymującej się tendencji wzrostu liczby urodzeń. Liczba dni zasiłków macierzyńskich wyniosła 39,6 mln, tj. 106,7% planu i wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 4,5 mln.

Wydatki bieżące

Wydatki bieżące w 2009 r. wyniosły 3 637 530 tys. zł i były niższe od zakładanych w planie o 0,6%.

Odpis na działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Odpis na działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za rok 2009 wyniósł 3 418 000 tys. zł, stanowiąc 2,3% kosztów ogółem i był wyższy o 68 477 tys. zł w porównaniu do 2008 roku.

Prewencja rentowa i wypadkowa

Wydatki na prewencję rentową wyniosły 163 871 tys. zł i stanowiły 93,7% planu. Leczeniu rehabilitacyjnemu poddanych zostało 73,4 tys. ubezpieczonych, tj. o 6,2 tys. osób więcej niż w 2008 r. Koszt leczenia rehabilitacyjnego, zwrot kosztów przejazdu na rehabilitację oraz koszty opłat miejscowych wyniosły łącznie 163 587 tys. zł i były o 47 778 tys. zł (o 41,3%) wyższe niż w roku poprzednim. Natomiast na sfinansowanie innych działań dotyczących prewencji rentowej m.in. badań i analiz przyczyn niezdolności do pracy Fundusz poniósł wydatki w kwocie 284 tys. zł, tj. o 32,7% więcej niż w 2008 roku.

Ponadto w ramach wydatków bieżących sfinansowano koszty prewencji wypadkowej w wysokości 6 305 tys. zł, tj. 93,4% kwoty planowanej obejmujące m.in. koszty realizacji zadań

związanych z upowszechnianiem wiedzy o zagrożeniach powodujących wypadki przy pracy i choroby zawodowe oraz o sposobach przeciwdziałania tym zagrożeniom.

Koszty obsługi kredytów

Niższe od zakładanych przychody nie zapewniły pokrycia wyższych wydatków, w związku z tym Fundusz na podstawie art. 53 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.), zaciągnął kredyty w bankach komercyjnych dla zapewnienia płynności wypłaty świadczeń. Koszty obsługi zaciągniętych kredytów ukształtowały się na poziomie 47 471 tys. zł, tj. 84,1% kwoty planowanej.

Pozostałe zmniejszenia

W 2009 r. dokonano m.in. utworzenia odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu składek, a także utworzenia rezerw w łącznej wysokości 1 824 720 tys. zł, przede wszystkim na skutek pogorszenia sytuacji gospodarczej i zdolności płatników do terminowego regulowania zobowiązań.

3) Wynik finansowy

W 2009 r. przychody FUS wg przypisu były niższe o 12 344 613 tys. zł od kosztów, przy czym przychody Funduszu wg wpływów ukształtowały się na poziomie niższym od planowanego o 3 472 353 tys. zł, natomiast wydatki były wyższe od planowanych o 6 067 269 tys. zł. W związku z tym FUS, pomimo że na początku 2009 r. dysponował wyższym o 1 078 513 tys. zł od planowanego stanem środków pieniężnych dla zapewnienia płynności wypłaty świadczeń, zaciągnął kredyty w bankach komercyjnych w łącznej kwocie 3 960 000 tys. zł. Ponadto, na mocy ustawy z 3 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 218, poz. 1690 z 22 grudnia 2009 r.) Fundusz otrzymał nieoprocentowaną pożyczkę z budżetu państwa w kwocie 5 500 000 tys. zł na uzupełnienie środków na wypłatę świadczeń gwarantowanych przez państwo. Stan Funduszu na koniec 2009 r. uległ zmniejszeniu i wyniósł (minus) 7 553 474 tys. zł, przy czym:

– stan środków pieniężnych	899 254 tys. zł,
– należności	7 181 439 tys. zł,
w tym z tytułu:	
– składek na ubezpieczenia społeczne (po pomniejszeniu o dokonane odpisy aktualizujące) i pochodne od składek	3 621 276 tys. zł,
– odsetek od składek	571 009 tys. zł,
– wypłat świadczeń pierwszych terminów stycznia 2010 r.	2 798 103 tys. zł,

- nienależnie pobranych świadczeń	93 804 tys. zł,
- pozostałych należności (po pomniejszeniu o dokonane odpisy aktualizujące)	191 051 tys. zł,
- zobowiązania	15 634 167 tys. zł,
w tym z tytułu:	
- pożyczki z budżetu państwa	5 500 000 tys. zł,
- kredytów bankowych (z odsetkami)	3 983 074 tys. zł,
- rozrachunków z tytułu nieodprowadzonej składki do OFE	2 427 460 tys. zł,
- podatku dochodowego od świadczeń i składki na ubezpieczenie zdrowotne od świadczeń	1 853 647 tys. zł,
- dotacji roku następnego	1 000 000 tys. zł,
- rezerw	621 697 tys. zł,
- pozostałych zobowiązań	248 289 tys. zł.

2. Fundusz Rezerwy Demograficznej

Na dzień 31 grudnia 2009 r. wartość aktywów Funduszu Rezerwy Demograficznej wyniosła 7 308,0 mln zł. W porównaniu z końcem 2008 r. oznacza to wzrost wartości aktywów FRD o 2 863,3 mln zł z czego 1 083,4 mln zł stanowią środki przekazane Funduszowi z prywatyzacji mienia Skarbu Państwa. Średnioroczny stan aktywów Funduszu wyniósł ponad 5,6 mld złotych. W wyniku transakcji na akcjach dokonywanych w trakcie ubiegłego roku oraz sukcesywnego dokupywania skarbowych papierów wartościowych, średnioroczny udział akcji w portfelu inwestycyjnym FRD wyniósł 9,6%, natomiast bonów i obligacji skarbowych 79,62%.

W poniższej tabeli przedstawiono wartości poszczególnych kategorii aktywów, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie lokowania środków FRD (Dz. U. nr 31 poz. 256 z późn. zm.) na dzień 31.12.2008 r. i 31.12.2009 r.

(kwoty w tys. zł)

Rodzaj aktywów	31-12-2008	31-12-2009
Bony, obligacje i inne papiery wartościowe Skarbu Państwa	3 642 617	5 952 194
Dłużne papiery wartościowe gwarantowane lub poręczane przez Skarb Państwa	0	0
Depozyty bankowe i bankowe papiery wartościowe	407 727	637 317
Papiery wartościowe emitowane przez gminy, związki gmin i miasto stołeczne Warszawa	0	0
Akcje zdematerializowane, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. Nr 183, poz. 1538 ze zm.)	394 382	718 525
Obligacje zdematerializowane, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. Nr 183, poz. 1538 ze zm.)	0	0
Obligacje emitowane przez spółki publiczne, w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz. U. Nr 184, poz. 1539 ze zm.)	0	0
Razem	4 444 726	7 308 036

Tabela 6 Wartości aktywów Funduszu Rezerwy Demograficznej

W kolejnej tabeli zaprezentowano strukturę portfela FRD na dzień 31.12.2008 r. oraz na dzień 31.12.2009 r.

Rodzaj aktywów	31-12-2008	31-12-2009
Akcje	8,9%	9,8%
Bony skarbowe	1,6%	15,3%
Obligacje skarbowe	80,3%	66,2%
Depozyty bankowe	9,2%	8,7%
Gotówka	0,0%	0,0%
Razem	100,0%	100,0%

Tabela 7 Struktura portfela Funduszu Rezerwy Demograficznej

Stopa zwrotu z całości aktywów FRD w 2009 r. wyniosła 8,9%. Istotny wpływ na uzyskany wynik miała dokonana w drugim półroczu ubiegłego roku zmiana strategii zarządzania środkami Funduszu wynikająca z możliwości przekazania części środków do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W związku z tym, od września postanowiono nie zwiększać stanu posiadanych akcji, a jedynie podjąć działania w celu doważenia portfela akcji FRD do struktury WIG poprzez sprzedaż akcji „przeważonych”, tj. mających większy udział w portfelu akcji FRD, niż wynikałoby to ze struktury „portfela optymalnego”. Ponadto ograniczono wachlarz nabywanych dłużnych papierów wartościowych do walorów o terminie wykupu nie dłuższym niż jeden rok. Na podejmowane działania wpływ miał również

ustawowo określony termin zakupu oraz rodzaj instrumentów, jakie mogą być nabyte za środki otrzymane z prywatyzacji mienia Skarbu Państwa.

W 2009 r. FRD osiągnął cele inwestycyjne określone w „Polityce” oraz w rekomendacjach Komitetu do spraw Aktywów Finansowych. Uzyskane przez FRD wyniki inwestycyjne pozwoliły Funduszowi uplasować się w połowie stawki funduszy dłużnych papierów wartościowych oraz wyprzedzić niemal 2/3 funduszy inwestujących na rynku akcji. Stopa zwrotu uzyskana z portfela dłużnych papierów wartościowych zapewniła utrzymanie realnej wartości środków Funduszu, a wskaźniki określające stopień zbieżności stopy zwrotu z portfela akcji ze zmianą wartości indeksu WIG ukształtowały się na poziomach pozwalających na realizację celu inwestycyjnego określonego dla tej części aktywów FRD.

3. Fundusz Alimentacyjny w likwidacji

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w 2009 roku, wykorzystując posiadane uprawnienia i dostępne środki, kontynuował działania w zakresie odzyskiwania należności Funduszu Alimentacyjnego w likwidacji, zarówno na drodze egzekucyjnej (w trybie przymusowego dochodzenia należności) oraz poprzez stosowanie przewidzianych prawem bezegzekucyjnych (umownych) form egzekwowania należności.

Stan zadłużenia Funduszu Alimentacyjnego w likwidacji wg stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. kształtował się następująco:

- zadłużenie osób zobowiązanych do alimentacji – 6 158 887 tys. zł,
- zadłużenie osób zobowiązanych do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń – 10 209 tys. zł.

Egzekucja należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego od osób zobowiązanych do alimentacji prowadzona jest zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych. W celu odzyskania należności funduszu alimentacyjnego w likwidacji, komornik sądowy prowadzący egzekucję na podstawie wyroku zasądającego alimenty, zobowiązany jest do podejmowania wszelkich działań w celu odzyskania wypłacanych kwot. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, niezwłocznie po wydaniu decyzji o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego zgłaszał swój udział w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez komornika sądowego. Oznacza to, że egzekucja należności z tytułu wypłaconych świadczeń alimentacyjnych toczy się w trybie egzekucji sądowej wszczętej na żądanie uprawnionego do alimentów.

W wyniku działań podejmowanych, zarówno przez Zakład, jak i przez komorników sądowych, w 2009 roku wpływy na poczet spłaty należności z tytułu wypłaconych świadczeń

z funduszu alimentacyjnego od osób zobowiązanych do alimentacji wyniosły 115 462 tys. zł i były niższe o 8,1 % niż w 2008 roku.

Należności z tytułu bezpodstawnie pobranych świadczeń, do których egzekucji Zakład jest zobowiązany z mocy ustawy (bezpodstawnie pobrane świadczenia, odsetki ustawowe, koszty upomnienia i koszty egzekucyjne), podlegają przymusowemu ściągnięciu w trybie egzekucji administracyjnej na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Egzekucja administracyjna może być prowadzona w ramach:

- egzekucji „własnej” Zakładu (prowadzonej za pośrednictwem dyrektora oddziału ZUS jako organu egzekucyjnego),
- egzekucji prowadzonej za pośrednictwem naczelnika właściwego urzędu skarbowego.

W ramach egzekucji „własnej” Zakład egzekwuje należności z rachunków bankowych, wynagrodzenia za pracę, świadczeń z ubezpieczenia społecznego (np. z emerytury lub renty wypłacanej przez organ rentowy), renty socjalnej, wierzytelności pieniężnych.

W wyniku działań podejmowanych zarówno przez Zakład, jak i przez naczelników urzędów skarbowych, na poczet spłaty należności od osób zobowiązanych do zwrotu z tytułu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, wpływy w 2009 roku wyniosły 1 387 tys. zł, tj. o 21,1 % mniej niż w roku 2008.

Na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych, Prezes Zakładu będący likwidatorem Funduszu Alimentacyjnego może udzielać osobom zobowiązanych do alimentacji z tytułu wypłaconych świadczeń oraz osobom zobowiązanych do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń, ulg w spłacie należności w postaci układów ratalnych i odroczeń terminów płatności.

Poniższa tabela obrazuje skalę udzielonych przez Zakład w 2009 roku ulg na spłatę zadłużenia Funduszu Alimentacyjnego.

(kwoty w tys. zł)

Rodzaj ulgi	Osoby zobowiązane do alimentacji		Osoby zobowiązane do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń alimentacyjnych	
	liczba	kwota	liczba	kwota
raty	8 251	37 222	249	767
odroczenie	42	591	2	9

Tabela 8 *Ulg udzielone na spłatę zadłużenia w 2009 roku*

Na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych, Prezes Zakładu, będący likwidatorem Funduszu Alimentacyjnego, może umarzać należności zarówno w stosunku do osób zobowiązanych do alimentacji z tytułu wypłaconych świadczeń, jak i osób zobowiązanych do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń. Jednakże umorzenie przedmiotowych należności dokonywane jest w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną dłużnika.

Kolejna tabela obrazuje pozytywnie rozpatrzone wnioski o umorzenie w 2009 roku.

(kwoty w tys. zł)

Rodzaj ulgi	Osoby zobowiązane do alimentacji		Osoby zobowiązane do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń alimentacyjnych	
	liczba	kwota	liczba	kwota
umorzenie	1 652	23 895	293	399

Tabela 9 Pozytywnie rozpatrzone wnioski o umorzenie w 2009 roku

IV. REALIZACJA ZADAŃ ZLECONYCH ZAKŁADOWI

1. Pobór składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

Łączne wpływy na wyodrębniony rachunek bankowy służący wyłącznie do wpłat składek Funduszu Pracy i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wyniosły w 2009 roku 9 139 048 tys. zł, przy czym wpływy na Fundusz Pracy wyniosły 8 780 797 tys. zł, zaś na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych 358 251 tys. zł.

W 2009 roku na rachunek Funduszu Pracy przekazano kwotę 8 754 596 tys. zł, natomiast do Krajowego Biura Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych przekazano kwotę 356 230 tys. zł. Z zebranych składek potrąceniu podlegały należności Zakładu z tytułu kosztów poboru i dochodzenia tych składek w wysokości 0,5% środków przekazanych funduszom.

2. Pobór składek na ubezpieczenia zdrowotne

W 2009 roku na wyodrębniony rachunek bankowy służący do wpłat składek na ubezpieczenie zdrowotne wpłynęła kwota 49 423 753 tys. zł.

Z wpływów potrącono należności Zakładu z tytułu kosztów poboru i dochodzenia składek w wysokości 0,2% kwot zidentyfikowanych składek. Zakład uzyskał z tego tytułu przychód w kwocie 97 576 tys. zł.

Uwzględniając saldo na rachunku bankowym na 31.12.2008 r. w kwocie 312 984 tys. zł w 2009 roku do Narodowego Funduszu Zdrowia przekazano kwotę 49 291 879 tys. zł. Na

31.12.2009 r. na rachunku bankowym pozostało saldo 347 283 tys. zł, które przekazano do NFZ, zgodnie z obowiązującym trybem, w styczniu 2010 roku.

3. Przekazywanie składek do Otwartych Funduszy Emerytalnych

W 2009 roku Zakład ustalił zobowiązania do otwartych funduszy emerytalnych w kwocie 21 043 292 tys. zł, z tego z tytułu:

- składki w wysokości 20 859 959 tys. zł
- naliczonych odsetek za opóźnienie w przekazaniu składek w wysokości 183 139 tys. zł
- naliczonych opłat dodatkowych w wysokości 194 tys. zł.

Przychody Zakładu z tytułu poniesionych kosztów poboru i dochodzenia składek na otwarte fundusze emerytalne w 2009 roku ustalono ustawą budżetową w wysokości 0,8% kwoty składek przekazanych do funduszy. Zakład uzyskał z tego tytułu w 2009 roku przychody w kwocie 168 128 tys. zł.

Po potrąceniu należnych Zakładowi przychodów z tytułu kosztów poboru i dochodzenia składek w wysokości 168 128 tys. zł przekazano do OFE w 2009 roku kwotę 20 875 164 tys. zł. W ustalonych w 2009 roku zobowiązaniach do OFE (21 043 098 tys. zł), przekazano składki za lata ubiegłe w kwocie 2 505 892 tys. zł.

Na dzień 31.12.2009 r. zaległości z tytułu nieprzekazanych składek do OFE wyniosły 2 427 460 tys. zł, natomiast nadpłaty podlegające zwrotowi z OFE wyniosły 1 321 550 tys. zł.

4. Świadczenia rodzinne

Wypłatę świadczeń rodzinnych finansowanych ze środków budżetu państwa, z dniem 1 września 2006 r. przejęły organy właściwe do realizacji zadań w tym zakresie, dlatego też ustawa budżetowa na rok 2009 w części 73-ZUS nie uwzględniała wydatków na ten cel. Zakład jednak w 2009 r. realizował jeszcze, jako zobowiązania Skarbu Państwa, wypłaty tych świadczeń przyznanych m.in. wyrokami sądów, jak również świadczenia rodzinne niewypłacone w terminie przez pracodawców, należne za okres do 31 sierpnia 2006 r. Wydatki budżetu z tego tytułu wyniosły ogółem 1 955 tys. zł (w tym z tytułu odsetek 3 tys. zł), tj. 80,2% planu po zmianach.

5. Świadczenia przedemerytalne i zasiłki przedemerytalne

Wydatki związane z wypłatą świadczeń i zasiłków przedemerytalnych finansowanych ze środków budżetu państwa w 2009 r. wyniosły 145 962 tys. zł, 1 731 tys. zł wynagrodzenie Zakładu z tytułu kosztów ustalenia uprawnień i wypłaty świadczeń.

Wydatki związane z wypłatą świadczeń i zasiłków przedemerytalnych finansowanych przez Fundusz Pracy w 2009 r. wyniosły 1 535 272 tys. zł, odsetki za opóźnienie w wypłacie

zasiłków i świadczeń przedemerytalnych wyniosły 7 tys. zł, 18 423 tys. zł wynagrodzenie Zakładu z tytułu kosztów ustalenia uprawnień i wypłaty świadczeń.

Łącznie kwota wydatków na zasiłki i świadczenia przedemerytalne w 2009 r. wyniosła 1 679 503 tys. zł, koszty ustalania uprawnień i wypłaty świadczeń 20 154 tys. zł oraz odsetki opóźnienie w wypłacie w kwocie 7 tys. zł.

6. Renta socjalna

Wydatki związane z wypłatą rent socjalnych¹ finansowane ze środków budżetu państwa w 2009 r. wyniosły 1 691 121 tys. zł, przy czym 1 647 608 tys. zł stanowiły wydatki na wypłatę świadczeń przeciętnie miesięcznie dla 244,4 tys. osób, natomiast 43 496 tys. zł wynagrodzenie Zakładu, a 17 tys. zł odsetki.

7. Wydatki na świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS

Wydatki na świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS i KRUS w kwocie 3 381 064 tys. zł (tj. 99,8% planu), które wzrosły w porównaniu do 2008 r. o 1,7%. Z kwoty tej: 3 354 867 tys. zł stanowiły wydatki na świadczenia, 26 168 tys. zł - wynagrodzenie Zakładu z tytułu kosztów ustalania uprawnień, wypłaty oraz dochodzenia nienależnych wypłat oraz 29 tys. zł - odsetki za opóźnienia w wypłacie świadczeń. Na wzrost wydatków miała wpływ przede wszystkim zwiększona wysokość tych świadczeń w wyniku przeprowadzonej waloryzacji wskaźnikiem 106,1% od 1 marca 2009 r. W 2009 r. ZUS wypłacał m.in.:

- 90,2 tys. (przeciętnie miesięcznie) rent inwalidom wojennym i wojskowym wraz z rentami rodzinnymi oraz świadczeń emerytalno-rentowych kombatantom na kwotę 1 797 342 tys. zł,
- 355,9 tys. (przeciętnie miesięcznie) ryczałtów energetycznych na kwotę 550 226 tys. zł,
- 145,4 tys. (przeciętnie miesięcznie) dodatków kombatanckich na kwotę 298 848 tys. zł,
- ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy dla emerytów i rencistów kolejowych w kwocie 303 205 tys. zł,
- 115,7 tys. (przeciętnie miesięcznie) świadczeń pieniężnych dla osób deportowanych i osadzonych w obozach pracy przymusowej na kwotę 213 700 tys. zł.

---

¹ Łącznie z rentami wypłaconymi przez jednostki realizujące umowy międzynarodowe ZUS, KRUS, MON, MSWiA, i MS

8. Podatek dochodowy od osób fizycznych

W 2009 roku Zakład potrącił świadczeniobiorcom zaliczki na podatek od osób fizycznych w kwocie 9 803 531 tys. zł i przekazał do urzędów skarbowych podatek za okres grudzień 2008 r. – listopad 2009 r. w kwocie 9 796 873 tys. zł (w tym 834 659 tys. zł za grudzień 2008 r.). Zobowiązanie wobec urzędów skarbowych z tytułu zaliczek na podatek pobrany w grudniu 2009 r. wyniosło 841 318 tys. zł i zostało uregulowane w styczniu 2010 r., tj. zgodnie z obowiązującymi regulacjami.

V. FUNKCJONOWANIE ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH JAKO INSTYTUCJI

1. Organizacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

W roku 2009 sieć jednostek terenowych ZUS zmniejszyła się o 3 inspektoraty. Przekształceniu w biura terenowe uległy inspektoraty zlokalizowane w Koniecpolu i Lwówku Śląskim, natomiast w miejsce Inspektoratu w Tarnowie utworzony został Oddział w Tarnowie.

Sieć terenowych jednostek organizacyjnych Zakładu na dzień 31 grudnia 2009 r. stanowiły 43 oddziały, 216 inspektoratów oraz 66 biur terenowych. Obsługę klientów prowadzili ponadto 22 punkty informacyjne zorganizowane na terenie działania 14 oddziałów ZUS.

2. Sytuacja finansowa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Zakład Ubezpieczeń Społecznych uzyskał przychody w 2009 roku z następujących tytułów:

(kwoty w tys. zł.)

	Wyszczególnienie	2009 r.		2008 r.
		Wykonanie	Struktura	Wykonanie
A	PRZYCHODY	4 013 828	100,00%	4 351 668
I	Przychód z tytułu obsługi Funduszy Ubezpieczeń Społecznych (Odpis z FUS)	3 418 000	85,16%	3 349 523
II	Przychody z tytułu zadań zleconych Zakładowi do realizacji	473 820	11,80%	429 735
III	Przychody ze sprzedaży produktów materiałów i towarów oraz zwrotu kosztów egzekucyjnych	38 426	0,96%	50 955
IV	Przychody finansowe	32 658	0,81%	485 195
V	Pozostałe przychody operacyjne	50 333	1,25%	35 636
VI	Zyski nadzwyczajne	591	0,01%	624

Tabela 10 Przychody Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2009 roku

W strukturze przychodów Zakładu, prezentowanej zgodnie z rachunkiem zysków i strat za 2009 rok, największy udział miał przychód z tytułu obsługi FUS i stanowił 85,16%.

Poza tym Zakład uzyskał przychody z tytułu wykonywanych zadań zleconych. Są to, między innymi: prowizje od OFE, Narodowego Funduszu Zdrowia, Funduszu Pracy, Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za pobór i przekazywanie składek. Udział tych przychodów stanowił 11,80%.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, realizując zadania, poniósł w 2009 roku następujące koszty działalności:

(kwoty w tys. zł.)

	Wyszczególnienie	2009 r.		2008 r.
		Wykonanie	Struktura	Wykonanie
B	KOSZTY OGÓŁEM	4 060 581	100,00%	4 494 572
I	Koszty zasadniczej działalności operacyjnej	3 927.323	96,72%	3 804 769
II	Koszty finansowe	111 968	2,76%	548 164
III	Pozostałe koszty operacyjne	21 232	0,52%	141 463
IV	Straty nadzwyczajne	58	0,00%	176

Tabela 11 Koszty Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2009 roku

W strukturze kosztów poniesionych przez ZUS, prezentowanej zgodnie z rachunkiem zysków i strat za 2009 rok 96,72% (3 927 323 tys. zł.) stanowiły koszty zasadniczej działalności operacyjnej, z tego koszty:

- amortyzacji 5,64% (228 965 tys. zł.),
- zużycia materiałów i energii 2,84% (115 514 tys. zł.),
- usług obcych 27,27% (1 106 937 tys. zł.),
- podatków i opłat 1,39% (56 537 tys. zł.),
- wynagrodzeń 49,32% (2 002 783 tys. zł.),
- ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń na rzecz pracowników 9,61% (390 122 tys. zł.),
- pozostałe koszty rodzajowe 0,65% (26 465 tys. zł.).

W ramach kosztów finansowych w 2009 roku ZUS utworzył rezerwę w kwocie 102 886 tys. zł. na odsetki dla OFE z tytułu nieprzekazanych w terminie składek. W strukturze kosztów, koszty finansowe stanowią 2,75%.

Na dzień 31 grudnia 2009 roku sprawozdanie „Rachunek Zysków i Strat” sporządzone przez ZUS wykazuje nadwyżkę kosztów nad przychodami w wysokości 46 753 tys. zł.

3. Zarządzanie zasobami ludzkimi

Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 roku łączne zatrudnienie w 43 oddziałach i Centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wynosiło 47 011,80 etatów i 47 318 osób, w tym: 45 952 osoby w oddziałach i 1 366 osób w Centrali Zakładu.

W porównaniu do 31 grudnia 2008 roku w Zakładzie nastąpił spadek zatrudnienia o 393,67 etatów, tj. o 0,83%.

Według stanu zatrudnienia na dzień 31 grudnia 2009 roku w jednostkach terenowych Zakładu w komórkach merytorycznych obejmujących – pion emerytalno-rentowy, pion dochodów i pion świadczeń krótkoterminowych zatrudnionych było 29750 pracowników (tj. 64,74% ogółu zatrudnionych w oddziałach pracowników).

W Zakładzie w okresie od dnia 1 stycznia 2009 roku do dnia 31 grudnia 2009 roku zatrudniono 1 418 nowych pracowników (w liczbie przyjętych nie uwzględniono pracowników powracających z urlopów wychowawczych, bezpłatnych i służby wojskowej). Wśród przyjętych osoby z wyższym wykształceniem stanowiły 71,72% (dla porównania w 2008 roku osoby te stanowiły 61,3% ogółu przyjętych). Wskaźnik przyjęć w 2009 roku w Zakładzie wyniósł 2,97%, gdy w 2008 roku był wyższy i wynosił odpowiednio 6,89%.

Z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2009 roku odeszło 1 903 pracowników, tj. o 1502 pracowników mniej niż w ciągu 2008 roku.

W 2009 r. podnoszenie kwalifikacji pracowników Zakładu odbywało się zarówno w formach szkolnych, jak i pozaszkolnych. W formach szkolnych, tj. na studiach wyższych kształciło się 415 pracowników, spośród nich 93 osobom Zakład refundował część kosztów opłaty czesnego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych prowadzi działalność socjalną na rzecz pracowników, byłych pracowników (emerytów i rencistów) oraz ich rodzin, w oparciu o ustawę o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 r. Nr 70 poz. 335 ze zm.). Liczba pracowników uprawnionych do korzystania z Funduszu w roku 2009 wynosiła 47 737 i była niższa w porównaniu do roku 2008 o 310 osób. Natomiast liczba byłych pracowników (emerytów i rencistów) wynosiła 9 838 i w porównaniu do roku 2008 wzrosła o 398. Rok 2009 był zatem kolejnym rokiem znacznego wzrostu liczby emerytów i rencistów - byłych pracowników objętych opieką socjalną Zakładu.

Podstawowymi formami działalności socjalnej realizowanej w jednostkach organizacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych były: dopłaty do wypoczynku urlopowego i wypoczynku kolonijno-oboźowego, działalność turystyczno-rekreacyjna oraz tzw. działalność kulturalna polegająca m.in. na dopłatach do biletów do teatrów i kin.

4. Zasoby materialne i działalność inwestycyjna

Projekt „Planu rzeczowo-finansowego działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie budowy i zakupów środków trwałych na 2009 r.” został przyjęty uchwałą nr 3/2009 Zarządu ZUS z dnia 11 lutego 2009 r., na ogólną kwotę 508 030,8 tys. zł.

Jednakże w związku z ograniczeniem wydatków budżetowych do realizacji - jako wariant oszczędnościowy - przyjęto „Plan rzeczowo-finansowy działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie budowy i zakupów środków trwałych na 2009 rok” w kwocie 377 296,0 tys. zł.

W sierpniu 2009 r., z uwagi na nowelizację ustawy budżetowej na 2009 r., zaistniała konieczność zmniejszenia kwoty planu o 183 306,8 tys. zł i w związku z tym sporządzono skorygowany plan rzeczowo-finansowy działalności ZUS w zakresie budowy i zakupów środków trwałych, który przyjęty został przez Zarząd ZUS uchwałą nr 36/2009 z dnia 3 sierpnia 2009 r., na łączną kwotę 324 724,0 tys. zł.

W październiku 2009 r. Zarząd ZUS przyjął zmiany w planie finansowym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na 2009 r., w którym na działalność inwestycyjną przeznaczono środki finansowe w wysokości 308 892,0 tys. zł. W takiej kwocie „Plan rzeczowo-finansowy działalności ZUS w zakresie budowy i zakupów środków trwałych na 2009 r.” przyjęty został przez Zarząd ZUS uchwałą nr 52/2009 z dnia 15 października 2009 r.

Realizacja planu rzeczowo-finansowego działalności ZUS w zakresie budowy i zakupów środków trwałych za 12 miesięcy 2009 r. wyniosła ogółem 264 529,8 tys. zł, co stanowi 85,6% planowanych środków i w poszczególnych grupach zadań przedstawia się następująco:

GRUPA ZADAŃ	Plan na 2009 r. (w tys. zł)	Realizacja w 2009 r. (w tys. zł)	Realizacja w 2009 r. (w %)
1	2	3	4
I. Zadania budowlane zmierzające do zwiększenia powierzchni netto	62 023,0	61 168,7	98,6
II Zadania budowlane nie zmierzające do zwiększenia powierzchni netto	19 544,0	18 095,6	92,6
III. Zakupy niescentralizowane maszyn, urządzeń, środków transportowych i innych rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych	7 537,3	6 808,5	90,3
IV. Zakupy scentralizowane maszyn, urządzeń, środków transportowych i innych rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych /bez KSI/	14 769,7	3 731,2	25,3
V. Zakupy scentralizowane maszyn, urządzeń, i innych rzecz oraz wartości niematerialnych i prawnych dla KSI	205 018,0	174 725,8	85,2
w tym: - umowa z GRI	116 600,0	103 494,2	88,8
- sprzęt	88 355,3	71 169,0	80,5
- sprzęt i oprogramowanie związane z ochroną informacji	62,7	62,6	99,8
RAZEM	308 892,0	264 529,8	85,6

Tabela 12 Realizacja planu rzeczowo-finansowego działalności ZUS w zakresie budowy i zakupów środków trwałych na 2009 rok

W grupie I - zadania budowlane zmierzające do zwiększenia powierzchni netto - ujęto 19 zadań dotyczących budów, rozbudów i modernizacji ze zwiększeniem powierzchni netto (17 zadań kontynuowanych i 2 nowe) na kwotę 62 023,0 tys. zł. Wydatki w 2009 roku wyniosły 61 168,7 tys. zł.

W grupie II - zadania budowlane nie zmierzające do zwiększenia powierzchni netto - ujęto 60 zadań (29 kontynuowanych i 31 nowych) na kwotę 19 544,0 tys. zł. Realizacja planu w 2009 roku wyniosła w ujęciu finansowym 18 095,6 tys. zł, co stanowi 92,6 % zaplanowanych środków.

W grupie III - zakupy niescentralizowane maszyn, urządzeń, środków transportowych i innych rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych - z planowanej kwoty 7 537,3 tys. zł wydatkowano 6 808,5 tys. zł, co stanowi 90,3 % planowanych środków.

W grupie IV - zakupy scentralizowane maszyn, urządzeń, środków transportowych i innych rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych (bez KSI) - realizowane były 4 zadania o ogólnej wartości 14 769,7 tys. zł. Nakłady na realizację tych zakupów do końca grudnia 2009 r. wyniosły 3 731,2 tys. zł, co stanowi 25,3% planowanych środków.

W grupie V - zakupy scentralizowane maszyn, urządzeń i innych rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych dla KSI - przewidziano do realizacji 26 zadań o ogólnej

wartości 205 018,0 tys. zł. Nakłady na realizację w okresie 12 miesięcy 2009 r. wyniosły 174 725,8 tys. zł, co stanowi 85,2 % planowanych środków.

Na działalność remontową Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2009 roku przeznaczono łącznie 23 200 tys. zł. Realizacja w 2009 roku planu remontów obiektów użytkowanych przez ZUS wyniosła 20 435,3 tys. zł, tj. 88,1%.

W 2009 roku w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych prowadzono łącznie 130 postępowań o udzielenie zamówień publicznych, w tym:

- 30 postępowań dot. zadań finansowanych ze środków inwestycyjnych,
- 100 postępowań dot. innych zadań.

W poszczególnych trybach prowadzono następujące ilości postępowań:

- przetarg nieograniczony – 97,
- przetarg ograniczony – 6,
- zapytanie o cenę – 5,
- zamówienie z wolnej ręki – 22.

W okresie sprawozdawczym zakończono 89 postępowań, z czego 78 sfinalizowano podpisaniem umowy (bądź umów – w przypadku postępowań, w których dopuszczono składanie ofert częściowych) oraz unieważniono 11 postępowań. W 2009 roku podpisano łącznie 103 umów.

5. Systemy informatyczne ZUS

1) Realizacja umowy z Generalnym Realizatorem Inwestycji (GRI)

Umowę o zaprojektowanie i wykonanie Kompleksowego Systemu Informatycznego dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz przekazania do eksploatacji oprogramowania użytkowego w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych zawartej 10 października 1997 roku w brzmieniu ustalonym Tekstem Jednolitym z dnia 18 stycznia 2007 roku, zmienioną Aneksami nr 1 z dnia 12 listopada 2007 roku, Aneksami nr 2 z dnia 29 lutego 2008 r., Aneksami nr 3 z dnia 20 maja 2008 r., Aneksami nr 4 z dnia 26 czerwca 2008 r., zmieniono kolejnymi aneksami zawartymi odpowiednio;

- Aneks nr 5 z dnia 21 lipca 2009 r.,
- Aneks nr 6 z dnia 9 października 2009 r.

W 2009 r. realizowana była Umowa uzupełniająca nr 7 nr TZ/370/97/08. W ramach tej umowy ZUS wystawił do realizacji 145 zleceń.

2) Realizacja umowy na świadczenie usług administrowania i eksploatawania Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS (KSI ZUS)

W roku 2009 realizowana była umowa TZ/370/105/08 na świadczenie usług administrowania i eksploatawania wydzielonymi obszarami KSI w ZUS z dnia 16 grudnia 2008 r.

W ramach realizacji tej umowy były świadczone usługi stałe, które zostały podzielone na 7 obszarów zadaniowych. W ramach realizacji umowy wystawiono 20 zleceń na wykonanie dodatkowych usług.

3) Inne działania związane z realizacją i funkcjonowaniem KSI ZUS

W 2009 r. przeprowadzono audit zewnętrzny, w wyniku którego potwierdzono, że Zintegrowany System Zarządzania (ZSZ) jest w Departamencie Wdrożenia i Rozwoju KSI utrzymywany i doskonalony zgodnie z wymogami norm: PN-EN ISO 9001:2001 – System Zarządzania Jakością (SZJ) oraz PN-ISO/IEC 27001:2007 – System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji (SZBI) w zakresie całego obszaru działania departamentu.

Zgodnie z *Procedurą planowania zmian w KSI ZUS* z dnia 02.01.2009 roku objęto 184 zmiany Planem zmian w KSI ZUS na rok 2009. W 2009 r. zrealizowano 24 zmiany (zmiany były zgłoszone w latach 2006, 2007, 2008, 2009). Przyjęto 35 zmian zgłoszonych do planu na 2010 r. i 9 zmian zgłoszonych do realizacji po 2010 r. (łącznie 44 zmiany).

Ponadto opracowano i wdrożono Procedurę uzgadniania i wprowadzania zmian w oprogramowaniu KSI ZUS w trybie przyrostowym, data wprowadzenia procedury; 30.10.2009 r., wersja 1.0, nr z rejestru 993000/0440-6/2009.

4) Funkcjonowanie pozostałych systemów informatycznych wspomagających wykonywanie zadań

W tej grupie podstawowymi systemami informatycznymi są systemy wspomagające obsługę emerytur i rent, tj. EMIR-SEKS/ADABAS i RENTIER-MANAGER/ADABAS. Zakład wykonuje zadania w zakresie ich modyfikacji i konserwacji, a także koordynacji eksploatacji tych systemów.

Usługi modyfikacji i konserwacji systemów emerytalno-rentowych realizowane były, zgodnie z umowami TZ/370/67/2006 i TZ/390/68/2006 z 29 grudnia 2006 roku, przez Zakłady Elektronicznej Techniki Obliczeniowej - ZETO Katowice i ZETO Bydgoszcz, które są autorami i właścicielami oprogramowania.

W 2009 roku zrealizowano 188 zleceń dla obu systemów (88 dla Emir-Seks/Ad i 100 dla Rentier-Manager/Ad).

Eksploatacja tych systemów realizowana jest przez ZETO na podstawie umów zawartych z odpowiednimi oddziałami Zakładu oraz we własnych Regionalnych Ośrodkach

Informatycznych (ROI Warszawa i ROI Gdańsk). Oddziały ZUS posiadają umowy z ZETO na podstawie umowy zawartej przez Centralę Zakładu z ZETO zwanej Porozumieniem między ZUS a ZETO (z 13 października 1989 roku z późniejszymi zmianami).

Koordinacja eksploatacji systemów w Ośrodkach Obliczeniowych ZETO obejmuje przede wszystkim programowanie potrzeb finansowych oddziałów ZUS w zakresie eksploatacji oraz centralne ustalanie stawek odpłatności za świadczone usługi.

W 2009 r. kontynuowano elektroniczną obsługę spisów emerytów i rencistów uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadczeń rekompensacyjnych w zakresie reklamacji zgłaszanych przez uprawnionych. W związku z upływem w dniu 25 listopada 2009 roku terminu składania reklamacji zakończono obsługę spisów.

W roku 2009 kontynuowano realizację zadań związanych z utrzymaniem bieżącej eksploatacji systemów informatycznych ZUS (poza KSI) obsługujących sprawy świadczeniowo-zasiłkowe oraz wspomagających obszar ekonomiki Zakładu.

Równocześnie prowadzono prace związane z wdrożeniem poszczególnych elementów Systemu Wspomagania Ekonomiki Zakładu bazującego na systemie SAP.

Zakład wystąpił o dofinansowanie i prowadził prace przygotowawcze do realizacji projektów finansowanych ze środków unijnych i mających na celu rozwój usług elektronicznych adresowanych do klientów ZUS.

Przeprowadzono audyt procesów wydruku w Centrali Zakładu mający na celu przygotowanie do wdrożenia systemu wydruku, którego celem jest optymalizacja kosztów ponoszonych przez Zakład w tym obszarze.

5) Strategia informatyzacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na lata 2008-2010

W dniu 1 lutego 2009 r. Prezes ZUS przyjął dokument Strategia informatyzacji ZUS na lata 2008 – 2010 wersja 1.5. Dokument powstał po analizie oceny stanu realizacji strategii przyjętej przez Zarząd ZUS uchwałą nr 55/2008 z 3 września 2008 r. Opracowana strategia informatyzacji uwzględnia istniejące uwarunkowania prawne i społeczne, istniejący stan systemów informatycznych oraz strategiczne cele Zakładu planowane do realizacji w zakresie usług IT.

Projekty Strategii nadzorowane przez Departament Infrastruktury Informatycznej (4.1, 4.2, 4.4 oraz elementy 4.3) zostały objęte projektem unijnym POIG 7-26 „Rozwój systemu informatycznego ZUS wspomagającego udostępnianie e-usług”. Umowa z MSWiA o finansowanie projektu została podpisana w czerwcu 2009 r., po akceptacji Studium wykonalności. Harmonogram realizacji projektu unijnego zawarty w Studium wykonalności

obejmuje lata 2008-2011 i definiuje kolejność realizacji zadań składających się na projekt, w tym projektów zawartych w Strategii.

6. Działania kontrolne

Zakład Ubezpieczeń Społecznych prowadził działania kontrolne w następujących zakresach:

- kontrola płatników składek,
- kontrola działalności własnej ZUS,
- audyt wewnętrzny,
- ochrona danych osobowych i informacji niejawnych.

W ramach kontroli płatników składek w 2009 roku przeprowadzono 66 405 kontroli oraz 1 550 postępowań wyjaśniających.

W trybie kontroli wykonano:

- 59 552 kontrole planowe, co stanowi 89,68 % ogółu przeprowadzonych kontroli,
- 6 853 kontrole doraźne, co stanowi 10,32 % ogółu przeprowadzonych kontroli.

Nieprawidłowości ujawniono w 44 025 kontrolach płatników składek, w tym uzyskano wynik finansowy w 34 249 kontrolach. W 2009 roku w stosunku do 2008 roku odnotowano wzrost liczby kontroli zakończonych wynikiem finansowym.

W 2009 roku kwota ustalonych nieprawidłowości finansowych w zakresie składek i świadczeń wyniosła ogółem 236 256 086,85 zł. (w 2008 roku – 217 978 869,88 zł).

Wśród kontroli, w których ustalono wynik finansowy, najwyższy odsetek, tj. 97,13 % stanowiły kontrole planowe.

Na tle ustaleń kontroli w 2009 roku sporządzono ogółem 1 065 wniosków, zawiadomień oraz informacji, które skierowano m. in. do sądów, policji, prokuratury, do Państwowej Inspekcji Pracy, do urzędów skarbowych oraz urzędów pracy.

W ramach kontroli działalności własnej w analizowanym okresie odbyły się kontrole:

- kompleksowe - w 15 jednostkach organizacyjnych Zakładu (tj. w 8 oddziałach i w 7 inspektoratach),
- problemowe - w 108 jednostkach organizacyjnych Zakładu (tj. w 80 oddziałach, 23 inspektoratach, 5 biurach terenowych) oraz w 2 departamentach Centrali – w zakresie 9 tematów kontroli,
- problemowe-koordynowane - w zakresie 3 tematów kontroli (kontrole przeprowadziły komórki kontroli wewnętrznej w 30 oddziałach),
- sprawdzające - w 6 jednostkach organizacyjnych Zakładu (tj. w 3 oddziałach i 3 inspektoratach),

– rozpoznawcze - w 7 oddziałach ZUS.

Ponadto zrealizowano dwie kontrole pozaplanowe w formie kontroli doraźnych.

Kontrolą kompleksową objęto 8 oddziałów ZUS w: Białymstoku, Chorzowie, Jaśle, Koszalinie, Lublinie, Łodzi I, Toruniu i Warszawie II.

W toku kontroli sprawdzono realizację zadań oddziałów w zakresie: spraw organizacyjnych i skarg, spraw pracowniczych, ubezpieczeń i realizacji dochodów, świadczeń długoterminowych (emerytalno-rentowych), naliczania kapitału początkowego, świadczeń krótkoterminowych (zasiłków), spraw finansowo-księgowych Zakładu, ewidencji księgowej Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, spraw administracyjno-gospodarczych, budowy i zakupów środków trwałych oraz remontów obiektów, zamówień publicznych, obsługi informatycznej i ochrony informacji oraz funkcjonowania kontroli wewnętrznej.

Kontrole problemowe przeprowadzono w zakresie:

- prawidłowości i terminowości wydawania decyzji dotyczących wysokości stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe (kontrole przeprowadzono w oddziałach ZUS w: Bydgoszczy, Bielsku-Białej, Gdańsku, Kielcach, Płocku, Rzeszowie, Szczecinie, Wałbrzychu, Warszawie III),
- prawidłowości i terminowości obsługi reklamacji ubezpieczonych dotyczących informacji o stanie konta (kontrole przeprowadzono w oddziałach ZUS w: Biłgoraju, Elblągu, Olsztynie, Pile, Radomiu, Słupsku, Toruniu, Warszawie I, Legnicy),
- ustalania podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych podlegających koordynacji wspólnotowej dla osób posiadających okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce i za granicą z zastosowaniem art. 18 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (kontrole przeprowadzono w oddziałach ZUS w: Szczecinie, Łodzi I, Opolu, Warszawie I, Tarnowie, Nowym Sączu),
- oceny poprawności merytorycznej i formalnej decyzji wydawanych w sprawie świadczeń przyznawanych na podstawie ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (kontrole przeprowadzono w oddziałach ZUS w: Bielsku-Białej, Elblągu, Gdańsku, Łodzi II, Poznaniu II, Radomiu, Rybniku, Sosnowcu, Tomaszowie Mazowieckim, Wrocławiu, Zabrze, Kielcach),
- prawidłowości i terminowości realizacji wypłat zasiłków i świadczeń rehabilitacyjnych z ubezpieczenia wypadkowego (kontrole przeprowadzono w oddziałach ZUS w: Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Krakowie, Pile, Płocku, Poznaniu I, Toruniu, Wrocławiu, Zielonej Górze),

- prawidłowości wystawiania i rozliczania poleceń podróży służbowych pracowników ZUS (kontrole przeprowadzono w oddziałach ZUS w: Biłgoraju, Częstochowie, Chorzowie, Gorzowie Wielkopolskim, Kielcach, Rybniku, Słupsku, Warszawie I, Wałbrzychu, Zielonej Górze),
- prawidłowości przyznawania pożyczek z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (kontrole przeprowadzono w oddziałach ZUS w: Biłgoraju, Częstochowie, Gorzowie Wielkopolskim., Kielcach, Pile, Rybniku, Słupsku, Warszawie I, Wałbrzychu, Zielonej Górze),
- sprawdzenia prawidłowości wykorzystywania zasobów informatycznych w Zakładzie (kontrole przeprowadzono w oddziałach ZUS w: Elblągu, Krakowie, Lublinie, Łodzi II, Opolu, Olsztynie, Ostrowie Wielkopolskim, Poznaniu II, Rzeszowie, Słupsku, Siedlcach, Wałbrzychu),
- przestrzegania zasad, metod i procedur administrowania System Dwustronnej Wymiany Informacji (kontrole przeprowadzono w oddziałach ZUS w: Gdańsku, Warszawie I, Wrocławiu oraz w Departamencie Infrastruktury Informatycznej i Departamencie Eksploatacji Aplikacji Interakcyjnych).

Kontrole problemowe-koordynowane przeprowadzono w zakresie:

- zwrotów nadpłat składek dokonanych płatnikom, w związku ze stwierdzeniem przypadków nadużywania przez płatników postanowień art. 41 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych,
- prawidłowości postępowania, naliczania oraz ewidencjonowania nienależnie pobranych świadczeń z zastosowaniem art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- sprawdzenia zabezpieczenia pomieszczeń służących do przetwarzania i przechowywania danych osobowych.

Kontrole sprawdzające przeprowadzono w 3 oddziałach Zakładu, tj.:

- w Oddziale ZUS w Szczecinie – kontrolą objęto wykonanie zaleceń pokontrolnych dotyczących: spraw pracowniczych, ubezpieczeń i realizacji dochodów, świadczeń emerytalno-rentowych, świadczeń krótkoterminowych oraz obsługi informatycznej i ochrony informacji,
- w Oddziale ZUS w Bydgoszczy – kontrolą objęto wykonanie zaleceń pokontrolnych dotyczących spraw pracowniczych, ubezpieczeń i realizacji dochodów, świadczeń emerytalno-rentowych, zamówień publicznych oraz obsługi informatycznej,

– w Oddziale ZUS w Olsztynie – kontrolą objęto wykonanie zaleceń pokontrolnych dotyczących spraw pracowniczych, ubezpieczeń i realizacji dochodów, świadczeń emerytalno-rentowych, świadczeń krótkoterminowych, obsługi informatycznej i zamówień publicznych.

W roku 2009 komórki kontroli Zakładu przeprowadziły kontrole w zakresie 1 050 tematów kontroli, z tego w 588 tematach dokonano 14 029 ustaleń, do których wydano 3 241 zaleceń. Najwięcej ustaleń dokonano w zakresie ubezpieczeń i realizacji dochodów – 34%, a najmniej w zakresach: spraw organizacyjnych oraz budowy i zakupu środków trwałych – 1%.

Jedną z form kontroli działalności własnej stanowią inspekcje przeprowadzane przez pracowników odpowiednich komórek organizacyjnych Centrali, polegające na sprawdzeniu wykonywania zadań przez właściwe merytoryczne komórki organizacyjne terenowych jednostek organizacyjnych Zakładu. W roku 2009 przeprowadzono 118 inspekcji w 41 oddziałach Zakładu.

Zadania audytu wewnętrznego prowadzone były na podstawie „Plan audytu wewnętrznego na rok 2009” sporządzonego zgodnie z art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.). Przygotowanie rocznego planu poprzedzone było analizą ryzyka, przeprowadzoną zgodnie z „Procedurą analizy ryzyka i tworzenia rocznego planu audytu w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych”.

Ogółem w 2009 roku Departament Audytu zrealizował:

- 8 zadań zapewniających,
- 4 czynności doradczych,
- czynności sprawdzające dotyczące 5 zadań audytowych.

W roku 2009, podobnie jak w ubiegłych latach Zakład podejmował działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa informacji gromadzonych, przetwarzanych, przesyłanych i wydawanych przez ZUS.

7. Badania i analizy statystyczne

W 2009 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych wzorem lat ubiegłych realizował zadania dotyczące zapewnienia informacji statystycznej i prognostyczno-analitycznej dla potrzeb Zakładu i instytucji zewnętrznych, gromadzi i opracowuje informacje statystyczne, prowadzi badania statystyczne oraz sporządza prognozy i analizy aktuarialne z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W 2009 roku w ramach bieżącej sprawozdawczości, zaspokajając potrzeby informacyjne w zakresie planowania, zarządzania oraz nadzoru nad jednostkami terenowymi ZUS, realizowano m.in. następujące zadania:

- realizowano zadania wynikające z „Zarządzenia w sprawie informacji statystycznych” Prezesa Zakładu pozyskując i opracowując dane z oddziałów ZUS przekazywane w formie elektronicznych plików Excel.
- modyfikowano stworzony przez własnych pracowników system elektronicznego pozyskiwania danych z oddziałów ZUS oraz współpracował z zewnętrznymi instytucjami w zakresie budowy i wdrażania systemów informatycznych, w tym podsystemu informacji statystycznej KSI.
- sporządzano syntetyczne informacje o ubezpieczeniach społecznych w postaci wydawnictw miesięcznych, kwartalnych i rocznych. Zakończył prace nad nową edycją „Rocznika Statystycznego Ubezpieczeń Społecznych 2006-2008”.
- sporządzano analityczne informacje z zakresu ubezpieczeń społecznych dla kierownictwa Zakładu, departamentów merytorycznych oraz szeregu instytucji m.in. Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Narodowego Funduszu Zdrowia, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Finansów, Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Narodowego Banku Polskiego, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.
- przygotowywano zagregowane dane zasilając zasoby statystyki publicznej zarówno na potrzeby krajowe - publikacje Głównego Urzędu Statystycznego - oraz zaspakajając potrzeby wynikające z wymagań EUROSTAT-u (m.in. ESSPROS, AWG, Narodowy Rachunek Zdrowia).
- brano udział w pracach przy opracowywaniu programów badań statystycznych statystyki publicznej.

Do ważniejszych publikacji tematycznych opracowanych na podstawie ww. badań i analiz przeprowadzonych w latach 2008 – 2009 należy zaliczyć:

- „Ubezpieczeni poddani rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS”,
- „Orzeczenia lekarzy orzeczników ZUS o niezdolności do pracy”,
- „Orzeczenia komisji lekarskich ZUS”,
- „Renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinne przyznane z powodu wypadków i chorób zawodowych”,
- „Orzeczenia ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu”,
- „Struktura wysokości emerytur i rent wypłacanych przez ZUS”.

Na podstawie informacji zawartych w *Rejestrze zaświadczeń lekarskich KSI ZUS*, wygenerowanych poprzez *moduł analiz dotyczących zwolnień lekarskich* zaprezentowano analizę czasowej niezdolności do pracy w publikacji: „Absencja chorobowa w 2008 roku”.

W obszarze prognoz i analiz aktuarialnych, w 2009 r. zostały zrealizowane m.in. następujące zadania:

- w oparciu o aktuarialny model prognostyczny opracowywano „Prognozę wpływów i wydatków FUS na lata 2010-2014” oraz prowadzono prace nad opracowaniem prognozy wpływów i wydatków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na lata 2011 – 2015;
- prowadzono prace nad modelem długoterminowej prognozy Funduszu Emerytalnego, wydłużając horyzont czasowy prognozy do 2060 r.;
- opiniowano oraz opracowywano analizy finansowe projektów zmian regulacji prawnych dotyczących ubezpieczeń społecznych pod kątem ich wpływu na przychody i wydatki Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i Funduszu Rezerwy Demograficznej, a także tworzono narzędzia analityczne umożliwiające dokonanie takich analiz. Wyniki tych analiz były wykorzystywane w pracach Rządu, komisji sejmowych i senackich, na etapie opracowywania nowych projektów ustaw oraz modyfikacji już istniejących;
- wyznaczono wysokość rezerw na długoterminowe zobowiązania Zakładu wobec swoich pracowników z tytułów innych niż wynagrodzenia, tj. z tytułu odpraw emerytalnych i nagród jubileuszowych. Doskonalono stworzony specjalistyczny, dedykowany model służący tym obliczeniom;
- szacowano oraz opracowywano skutki finansowe akcji waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych;
- utworzono zbiór danych jednostkowych o emeryturach i rentach. Dane te były wykorzystywane w pracach prognostycznych oraz do sporządzania szczegółowych analiz tematycznych;
- poprzez udział w pracach międzynarodowych grup roboczych zdobywano wiedzę i wymieniało doświadczenia w zakresie metod prognozowania finansowego dla potrzeb instytucji zarządzających systemami ubezpieczeń społecznych oraz brano udział w tworzeniu prognoz dotyczących kosztów zjawiska starzenia się społeczeństwa w Polsce.

8. Popularyzacja wiedzy z zakresu ubezpieczeń społecznych

W ramach realizacji art. 68 ustawy o systemie ubezpieczeń, tj. popularyzacji wiedzy o ubezpieczeniach społecznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych prowadził w 2009 roku szereg działań mających na celu rozpowszechnianie informacji o ubezpieczeniach społecznych oraz promocję i ochronę wizerunku Zakładu.

Podstawową formą działalności rzecznika prasowego była aktywność w sferze relacji z mediami. W 2009 roku przygotowano blisko 200 informacji prasowych, które rozesłano do redakcji mediów ogólnopolskich i regionalnych. Informacje te zostały także umieszczone w

serwisie internetowym www.zus.pl oraz częściowo wykorzystane w bezpłatnym miesięczniku dla klientów „ZUS dla Ciebie”.

W ubiegłym roku rzecznik prasowy udzielił około 450 odpowiedzi na pytania dziennikarzy, zorganizowano także około 100 wywiadów z kluczowymi osobami z Centrali ZUS. Podejmowane były także działania inicjujące artykuły i programy w mediach poświęcone tematyce ubezpieczeń społecznych. W analizowanym okresie przeprowadzono cykl akcji edukacyjno-poradnikowych, które obejmowały zagadnienia z zakresu świadczeń emerytalno-rentowych (w tym emerytury pomostowe i świadczenia kompensacyjne), zasiłków, prewencji rentowej i wypadkowej. W 2009 roku na antenie TVP1 oraz I Programu Polskiego Radia emitowano program z cyklu „ZUS dla Ciebie” przygotowywany przez ekspertów Centrali Zakładu. W TVP 1 wyemitowano 27 programów, natomiast w radiu 20 audycji. Cykl „ZUS dla Ciebie” ma charakter poradnikowo-edukacyjny i kierowany jest do ubezpieczonych, świadczeniobiorców i płatników składek.

W okresie sprawozdawczym prowadzono prace nad dalszym udoskonalaniem serwisu internetowego ZUS. W tym celu przygotowano szereg internetowych akcji informacyjnych, poświęconych takim zagadnieniom, jak: emerytury pomostowe, świadczenia kompensacyjne, Elektroniczny Urząd Podawczy. Uruchomiono także „Kalendarium aktów prawnych” z omówieniem aktualnych zmian w przepisach ubezpieczeniowych. Strona internetowa ZUS otrzymała wyróżnienie w ogólnopolskim konkursie „Strona Internetowa Bez Barier”. Jest jedną z niewielu witryn instytucji publicznych w pełni dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Dnia 26 listopada 2009 roku we wszystkich jednostkach ZUS w całym kraju przeprowadzono przedsięwzięcie promocyjno-edukacyjne pt. „Dzień Seniora”. Impreza przygotowana została z myślą o wszystkich emerytach, a także o tych, którzy w najbliższym czasie zamierzają przejść na to świadczenie. Wszystkie osoby, które tego dnia odwiedziły ZUS mogły skorzystać z porad specjalistów ZUS, uczestniczyć w forum ekspertów. W wielu oddziałach dyżurowali także specjaliści z Narodowego Funduszu Zdrowia, przedstawiciele ośrodków pomocy społecznej i lekarze. Specjalnie na ten dzień przygotowano „Poradnik Seniora”, zawierający informacje jakich najczęściej poszukują osoby przed lub na emeryturze.

W ramach działalności wydawniczej Zakładu w 2009 r. opublikowano 73 pozycje nieperiodyczne o łącznym nakładzie 1 264 101 egzemplarzy oraz 8 periodyków o łącznym nakładzie 1 284 190 egzemplarzy.

Pozycje nieperiodyczne poświęcone były różnym zagadnieniom z zakresu ubezpieczeń społecznych. Były to książki, broszury, ulotki. Ich adresatami byli pracownicy ZUS, lekarze

orzecznicy, naukowcy zajmujący się problematyką ubezpieczeń społecznych oraz klienci ZUS: emeryci, renciści, płatnicy składek.

9. Współpraca międzynarodowa

W roku 2009 główne kierunki współpracy międzynarodowej Zakładu dotyczyły:

- współpracy z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Zabezpieczenia Społecznego (ISSA) oraz Europejską Platformą Zabezpieczenia Społecznego (ESIP),
- współpracy z innymi organizacjami międzynarodowymi w zakresie funkcjonowania systemów zabezpieczenia społecznego,
- dwustronnych kontaktów z instytucjami ubezpieczeniowymi w zakresie realizacji, negocjacji bądź renegocjacji umów i porozumień o zabezpieczeniu społecznym oraz realizacji rozporządzeń wspólnotowych, kontaktów o charakterze seminaryjno-konsultacyjnym w zakresie doświadczeń w realizacji podjętych reform systemu zabezpieczenia społecznego,
- reprezentacji Zakładu na różnego rodzaju konferencjach i seminariach,
- popularyzacji zagadnień z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Współpraca z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Zabezpieczenia Społecznego (ISSA) polegała głównie na organizacji lub uczestnictwie w seminariach i konferencjach związanych z tematyką zabezpieczenia społecznego oraz wymianie informacji. Obejmowała także prace nad projektami przygotowywanymi przez Komisje Techniczne ISSA głównie w Komisji Technicznej ds. emerytalno-rentowej (Warszawa, Paryż), której wiceprzewodniczącą została Dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej w Centrali ZUS. Zakład brał czynny udział również w pracach Europejskiej Sieci ISSA, która w roku 2008 powstała w miejsce Europejskiego Biura ISSA. W skład komitetu sterującego Sieci Europejskiej wszedł przedstawiciel Zakładu – Dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej. Spotkania członków komitetu sterującego odbyły się dwukrotnie w Amsterdamie. Również dwukrotnie przedstawiciel Zakładu uczestniczył w posiedzeniach Biura ISSA (Genewa). Ponadto w minionym roku przedstawiciele Zakładu uczestniczyli w wielu konferencjach i seminariach zorganizowanych przez ISSA.

Dwustronne kontakty z zagranicznymi instytucjami zabezpieczenia społecznego dotyczyły głównie realizacji międzynarodowych umów i porozumień dotyczących zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzeń wspólnotowych. Bezpośrednie kontakty w formie spotkań o charakterze konsultacyjnym realizowane były z: Litwą, Łotwą, Mołdawią, Azerbejdżanem i Niemcami.

W ramach współpracy międzynarodowej w Zakładzie przyjęte zostały delegacje zagraniczne z Chin, Czarnogóry, Korei, Wielkiej Brytanii.

W lutym 2009 roku Zakład zorganizował seminarium polsko-włoskie, na którym została zaprezentowana strategia zarządzania i organizacji w Narodowym Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Włoch INPS z udziałem Zarządu ZUS oraz dyrektorów z centrali i oddziałów ZUS.

VI. SPIS TABEL

1. Zmiany w strukturze wypłacanych emerytur i rent w latach 2008-2009.....	5
2. Wpływy z egzekucji na poczet należności z tytułu ubezpieczeń społecznych w latach 2008-2009.....	18
3. Liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków o umorzenie należności FUS w latach 2008-2009.....	19
4. Struktura przychodów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.....	21
5. Struktura kosztów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.....	22
6. Wartość aktywów Funduszu Rezerwy Demograficznej.....	27
7. Struktura portfela Funduszu Rezerwy Demograficznej.....	27
8. Ulgi udzielone na spłatę zadłużenia w 2009 roku.....	29
9. Pozytywnie rozpatrzone wnioski o umorzenie w 2009 roku.....	30
10. Przychody Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2009 roku.....	33
11. Koszty Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2009 roku.....	34
12. Realizacja planu rzeczowo-finansowego działalności ZUS w zakresie budowy i zakupów środków trwałych na 2009 rok.....	37

VII. SPIS WYKRESÓW

1. Struktura należności FUS skierowanych w 2009 roku	16
2. Kwoty należności FUS objęte działaniami egzekucyjnymi w 2009 roku.....	17
3. Struktura wpływów należności FUS odzyskanych w 2009 roku.....	18

*Opracowano w Gabinetie Prezesa
na podstawie materiałów komórek organizacyjnych Centrali.*